

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXVI

CELOVEC, PETEK, 13. MAREC 1981

ŠTEV. 11 (2010)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

TAJNIK ZSO NA ZBORU ZVEZE SLOVENSkih ŽENA:

Naše žene so bile vedno v prvih vrstah boja za obstoj in pravice naroda

Tudi letos so se slovenske žene na Koroškem vključile v praznovanje mednarodnega dneva žena, ki ga že 70 let obhajajo žene po vsem svetu vsako leto 8. marca. Po dolgoletni tradiciji so se v počastitev tega dneva spet zbrale na občnem zboru Zveze slovenskih žena, ki je bil minulo soboto v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu. Poleg častnih gostov so se ga udeležile žene iz vseh krajev južne Koroške, da se pogovorijo o vprašanih, ki posebej zadevajo naše žene in matere.

Udeležencem prireditve, o kateri obširno poročamo na 4. strani, je spregovoril tudi tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Feliks Wieser, ki je spomnil na zgodovino 8. marca kot mednarodnega borbenega dneva žena za večjo enakopravnost, obenem pa opozoril, da je žal tudi še danes mnogo področij, kjer žena ni povsem enakopravna moškemu. Ko je potem prešel na vprašanja naše narodne skupnosti, je tajnik ZSO poudaril, da so slovenske koroške žene tudi v najtežjem času slovenskega naroda izpričale svojo politično zrelost: „Delovale so na vseh področjih borbe proti nacifašizmu; tpele in umirale so v kacetih in zaporih, bile so vnete aktivistke in politične delavke, junške in požrtvovalne partizanke in neutrudljive zagovornice narodnoosvobodilnega boja slovenskega naroda.“

Tudi po drugi svetovni vojni, ko se nadaljuje boj za narodne in socialne pravice koroških Slovencev, najdemo naše žene v prvih vrstah, je naglasil tajnik ZSO. Obenem pa je opozoril, da nekateri danes ne poznajo mere in živčno iščejo potrdila in argumente na raznih mestih, da bi kar najbolj proslavili „svoje“ — tiste, ki so takrat, ko je slovenski narod najbolj krvavel, stali v sovražnikovih vrstah. Mi pa smo dolžni, da se z največjim spoštovanjem in ponosom spomnimo tistih naših žena, mater in deklet, ki so dale življenje za svobodo naroda v borbi proti fašizmu. Bile so vedno na strani naroda, zato so bile res naše v pravem pomenu besede.“

V drugem delu svojega izvajanja je tajnik ZSO spregovoril o današnjem položaju. Dejal je, da so naše narodnostne pravice jasno zapisane v členu 7 avstrijske državne pogodbe, ki je rezultat protifašistične zgodovine koroških Slovencev. Slovenci na Koroškem smo del avstrijske družbe in hkrati del

slovenskega naroda. Živimo v času, ko se nihče ne more odreči vsestranskemu sodelovanju med narodi in državami. Tudi odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo se dobro razvijajo in naša naloga je, da se vključujemo v to sodelovanje, da na avtohtonem naseljenem ozemlju v teh odnosih nastopamo kot enakopraven subjekt.

„Avstrija je dolžna ustvariti pogoje, ki bodo jamčili obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem,“ je dejal tovariš Wieser. „Ni dvoma o tem, da danes člen 7 še ni izpolnjen; zakon o narodnih skupinah, ki izključuje ogromen del naših ljudi in dvojezičnega ozemlja, pospešuje tako imenovano teorijo o otočni naseelitvi Slovencev na Koroškem in je kot izpolnitev členu 7 nesprejemljiv. Pogovore, ki jih vodita osrednji slovenski organizaciji na dežel-

ni in državni ravni, pozdravljamo in podpiramo. Vendar morajo ti pogovori dati tudi konkretne rezultate. Izvajanje pritiskov glede vstopa v sosvete pa škoduje nadaljnjim konstruktivnim odnosom med vlado in manjšino, kajti sosvete moramo in bomo vedno gledali v kontekstu z zakonom o narodnih skupinah.“

V zadnjih letih je slovenska narodna skupnost prepričljivo dokazala, da je sposobna v akcijah samopomoči dosegati rezultate trajne vrednosti na gospodarskem, kulturnem in drugih področjih, je poudaril tajnik ZSO. Pa tudi desetletje, ki je pred nami, bo uspešno le, če se bomo znali povezovati z demokratičnimi silami, se vključevati v razvijanje dobrososedskih odnosov ter vsestransko mobilizirati in aktivirati teren.

„Tudi v tem desetletju bodo za nas štela samo dejanja,“ je ob koncu dejal govornik. „Besede in obljube so sicer lepe, še posebno, če so izrečene v našem materinem jeziku, vendar ne morejo zaustaviti procesa raznarodovanja, če jim ne sledijo ustrezna dejanja. To smo videli tudi pred več kot desetimi leti, ko je takratni kancler Klaus v celovškem Domu glasbe s slovensko besedo do solz ganil stotero naših ljudi. Dogodki, ki so potem sledili — od podiranja dvojezičnih napisov preko preštevavanja manjšin do uzakonitve diskriminacijskih rešitev — pa nas morajo utrditi v prepričanju, da bomo le enotni v narodnih zadevah, politično razgledani in zreli, povezani z demokratičnim antifašističnim taborem in z matičnim narodom ter vsestransko aktivni lahko kljubovali pritiskom in premagovali naloge, ki nas čakajo.“

Visoko jugoslovansko odlikovanje zaslužnemu borcu Karlu Prušniku-Gašperju

Ob prvi obletnici smrti zaslužnega narodno-političnega delavca in borca za napredek in pravico Karla Prušnika-Gašperja je bila v torek na generalnem konzulatu SFRJ v Celovcu svečanost, na kateri je jugoslovanski poslanik na Dunaju Novak Pribičević izročil Gašperjevi vdovi Miri visoko odlikovanje, Red narodne osvoboditve, s katerim je predsedstvo SFRJ posmrtno odlikovalo Gašperja „za izredne zasluge v narodnoosvobodilni vojni in pomemben prispevek v boju za nacionalne in socialne pravice koroških Slovencev v Avstriji“.

Svečanosti so se poleg Gašperjevih svojcev udeležili tudi številni visoki predstavniki, ki jih je uvodoma pozdravil generalni konzul Milan Šamec. Med njimi so bili predsednik republiške konference SZDL Slovenije Mitja Ribičič, član izvrš-

nega sveta SRS Jernej Jan, predsednik skupščinske komisije za mednarodno sodelovanje Bojan Lubej, podpredsednik Zveze zdru-

Ob prvi obletnici smrti
KARLA PRUŠNIKA-GAŠPERJA

vabimo na

Spominsko svečanost

ki bo v torek 17. marca 1981
ob 19.30 uri v modri dvorani
Doma glasbe v Celovcu

Poleg spominskih nagovorov bo kulturni spored, ki ga bosta izvajala Koroški partizanski pevski zbor in recitatorska skupina.

Počastimo spomin na zaslužnega prvoborca za narodne in socialne pravice ter enakopravno sožitje med narodi!

Zveza slovenskih organizacij
na Koroškem

Zveza koroških partizanov

Prizadevanje za omejitev blazne oboroževalne tekme

V Madridu še vedno tečejo pogajanja v okviru konference o varnosti in sodelovanju v Evropi. Pred tedni je že izgledalo, da se bodo lahko lotili pripravljajanja zaključnih dokumentov, toda v najnovjšem času so pogovori dobili nove spodbude, zlasti kar se tiče vprašanja razorožitve. V tem pogledu namreč sedaj kaže, da sta velesili — Amerika in Sovjetska zveza — le pripravljene pogajati se o začetku procesa „vojaškega detanta“, torej prav o tistem vprašanju, ki je bilo vse doslej najbolj sporno na madridskem sestanku.

Na nanovejšo „izboljšanje ozračja“ so brez dvoma vplivale pobude, ki jih je na nedavnem kongresu sovjetske partije dal Brežnjev in ki jih tudi v Washingtonu ne morejo enostavno zavrniti, če nočejo tvegati nadaljnega zaostrovanja odnosov med velesilama ter položaja v svetu. Sicer so stališča ene in druge velesile v vprašanju razorožitve še zelo različna in je celo vprašanje, ali bo v Madridu sploh že uspelo doseči odločen korak naprej. Kljub temu pa je v konferenčnih krogih le spet za-

slediti nekoliko bolj optimistične ocene od tistih, ki so prevladovali pred tedni, ko so nekateri že kar napovedali, da se bodo v Madridu razšli brez vsakega uspeha.

Seveda se tudi v vprašanju razorožitve še nadaljujejo govorniški dvoboji, pri katerih sta udeležena zlasti voditelja obeh velikih delegacij — Kampelman za ZDA in Iljičev za Sovjetsko zvezo. Iljičev je takoj ob vrnitvi v Madrid izjavil, da je poročilo Brežnjeva na partijskem kongresu „nova, pomembna pobuda miru“ in da zdaj čakajo na odgovor Zahoda. Kampelman pa je odgovoril „po ovinku“, ko je dejal, da je predsednik Reagan pripravljen podpreti francoski predlog o sklicanju konference o razoroževanju v Evropi.

V teh dveh izjavah vidijo opazovalci prve znake pripravljenosti obeh velikih sil za pogajanja o teh vprašanjih. Pri tem je treba tudi upoštevati, da so vlade vseh 35 držav, ki so zastopane na madridskem sestanku, že sprejele zamisel o tem, da je nujno vojaško popuščanje in da je treba Evropo razbremeniti nakopičenega orožja. Pač pa ostane še naprej odprto vprašanje, kdaj in kako bodo take zamisli dejansko začeli uresničevati, če pa po drugi strani napovedujejo nadaljnje in zelo občutno povečanje sredstev, ki jih nameravajo izdati v vojaške namene.

Tukaj je posebno značilen „politični manifest“ nove ameriške vlade, po katerem je predsednik Reagan s svojo administracijo odločen, da največji del denarja, ki ga namerava prihraniti pri socialnih programih, porabi v vojaške namene. V letih 1981 in 1982 namerava Amerika povečati svoj vojaški program za 16% ali okroglo 38 milijard dolarjev, v naslednjih petih letih pa hočejo v te namene izdati kar 1300 milijard dolarjev, tako da celo ameriški tisk ne govori več o vladnem proračunu marveč o „političnem manifestu“ novega režima v Washingtonu. In politični opazovalci glede proračunskega predloga ugotavljajo, da gre za temeljni in dolgoročno usmerjeni preobrat, kakršnih je malo v ameriški zgodovini. Takšne „preobrate“ pa bo ameriška in mednarodna javnost težko razumela kot konstruktiven odgovor na pobude, ki jih drugi dajejo v smeri zmanjšanja oboroževalne tekme.

ženj borcev NOV Slovenije Bogo Gorjan, predsednik Odbora koroških partizanov v Ljubljani Pavle Zaucer-Matjaž, vodilni predstavniki osrednjih organizacij koroških Slovencev ter Zveze koroških partizanov in avstrijskih borčevskih organizacij.

Poslanik Pribičević je ob izročitvi odlikovanja v izbranih besedah orisal lik tovariša Gašperja ter njegove velike zasluge, ki jih ima kot organizator protifašističnega boja na Koroškem in kot vodilni narodno-politični delavec (njegova izvajanja objavljamo na posebnem mestu — op. ured.). Ko se je tovarišica Mira Prušnik zahvaljevala za odlikovanje, pa je menila, da bi Gašper v takem primeru gotovo dejal: Skupaj smo se borili in delali — vsem skupaj gre tudi priznanje.

Avstrijske pobude za Južno Tirolsko

Zakaj ne enaka skrb tudi za lastne manjšine?

Kar na več ravneh namerava Avstrija južnotirolsko vprašanje spet postaviti na „dnevni red“. Zunanji minister Pahr je na tiskovni konferenci, kjer je govoril o zunanjepolitičnem poročilu za leto 1980, ponovno opozarjal na preostala neresena vprašanja iz tako imenovanega paketa. Pri tem je kot posebno važno postavil v ospredje vprašanje jezikovne enakopravnosti pred sodnimi in upravnimi oblastmi.

Čudno, da je to vprašanje za južne Tirolce po mnenju Avstrije menda življenjsko važno, v lastnih mejah pa ista Avstrija noče priznati enake pravice za koroške Slovence in gradišćanske Hrvatice oziroma — če pomislimo na „rešitev“, kakor so jo vsilili s sedmojuljsko zakonoda-

jo — to pravico zožuje do skrajnega minimuma, tako da je dejansko v posmeh vsakršni pravičnosti in širokogrudnosti do manjšin.

Zunanji minister Pahr je zavzel stališče tudi k zahtevi južnotirolskega deželnega glavarja Magnaga, kateri je govoril o ponovni internacionalizaciji. Pahr je bil v tem vprašanju zelo previden — očitno se zaveda, da bi pred mednarodnimi forumi gotovo prišlo do govora tudi o dvojnih merilih, ki se jih poslužuje Avstrija v manjšinski politiki, ko za južne Tirolce zahteva pravice, ki jih svojim lastnim manjšinam ni pripravljena uresničiti. Pahr je dejal, da bodo poprej proučili izglede, ki bi jih imela morebitna nova predložitev južnotirolskega problema

bodisi Združenim narodom ali Evropskemu svetu. Kot najboljšo internacionalizacijo pa je Pahr navedel ponovno intervencijo, ki jo namerava napraviti avstrijska vlada v Rimu, kjer bo menda v kratkem „odločno“ opozorila na še odprta vprašanja paketa.

Lastno pobudo v korist Južne Tirolske pa napoveduje tudi ÖVP. Njen generalni sekretar Lanner je v Bruslju navezal stike z zastopniki italijanske demokristjanske stranke ter so se dogovorili, da se bodo predstavniki obeh strank 2. junija sestali v Celovcu, kjer bo v središču pogovorov o medsebojnih odnosih predvsem „novi razvoj na in okoli Južne Tirolske“. Kakšno vlogo bo pri tem igrala južnotirolska „sestrska“ SVP, še ni znano, vsekakor pa je Lanner smatral za potrebno posebej naglasiti, da bo ÖVP pri tem srečanju ravnala v sporazumu z južnotirolskimi in s tirolskimi „prijatelji“. Poleg tega pa se bo celovškega srečanja udeležil tudi vodja zahodnonemških demokristjanov Kohl, ki je napovedal, da hoče prijateljske odnose, ki so jih tako dolgo izgrajevali, porabiti v korist Južne Tirolske.

Ne nazadnje pa pristavljajo pri novi aktualizaciji južnotirolskega vprašanja svoj lonček tudi razna društva v Avstriji, posebno tista, ki se delajo najbolj borbene. Tako na primer Bergiselbund v svoji resoluciji poudarja, da more biti južnotirolski paket s svojimi izvedbenimi določili za avtonomijo samo „vmesna rešitev na poti k samoodločbi Južne Tirolske“. S tem se ujema s tistimi pripadniki južnotirolske skupnosti, ki podobnim zahtevam po odcepitvi od Italije v zadnjem času spet dajejo „poudarka“ z dinamičnimi atentati.

K vprašanju samoodločbe sta v zadnjem času spregovorila tudi dva znana avstrijska strokovnjaka — dr. Teodor Veiter in dr. Felix Ermacora. Oba govorita o notranji in zunanji samoodločbi, oba poudarjata, da pravica do samoodločbe ne velja samo za enega, marveč velja za vse narode. Veiter še posebej ugotavlja, da mora ta pravica veljati tudi za vsako narodnostno skupnost ter poudarja: „In to velja za vse narodnostne skupine, kakor na primer tudi za Slovence na Koroškem, za katere se vedno zavzemam, da to dosežejo tudi znotraj države, v kateri pač živijo ali morajo živeti. In sicer morajo doseči vse, kar služijo ne le njihovem obstoju, marveč tudi njihovem razvoju.“

Za poglobitev sodelovanja

tudi na področju združništva

Gospodarska delegacija obeh slovenskih osrednjih organizacij se je minuli torek mudila na obisku pri Zadrudni zvezi Slovenije, kjer so jih na delovnem razgovoru sprejeli predsednik Nande Vode, tajnik Uroš Janko in donedavni predsednik Andrej Petelin. S koroške strani so na razgovoru sodelovali člani gospodarskih odborov ZSO in NSKS dipl. inž. Franci Einspieler, dipl. inž. Feliks Wieser in Mirko Sabotnik ter predsednik pliberske zadrude Mirko Kapun in poslovodja železnokapelske zadrude Franc Vauti.

Predstavnike Zadrudne zveze Slovenije so informirali o splošnem narodnopolitičnem položaju koroških Slovencev, posebej pa še o problematiki slovenskega združništva, in jim predložili potencialne možnosti sodelovanja med Zadrudno zvezo in vključenimi delovnimi organizacijami ter posameznimi zadrugami na Koroškem. Področja takega tesnejšega poslovnega sodelovanja segajo od predelovalne dejavnosti in trgovine z rezervnimi deli preko trgovine s klavno in plemenno živino in drugimi artikli do sejemskega sodelovanja in razvijanja ovčereje. Prizadevanja koroškega združništva gredu v smer vključevanja v že obstoječe gospodarske tokove med Avstrijo in Jugoslavijo, na drugi strani pa v razvijanje skupnega proizvodnje in predelovanja npr. na področju prehrane, kar bi bilo v obojestransko korist.

Ne smemo več molčati

ker nočemo zlorabljati mladine

„Poleg okupatorja in belo-plavogarištnih izdajalcev se je nad ljudstvo spravila še skrivnostna črna roka, ki je brezobzirno pobijala širok po Sloveniji... bila je najbolj divja tajna morilska organizacija, ki je v okupirani Evropi delovala samo v Sloveniji.“ Tako piše Jože Vidic v svoji obširni dokumentaciji z naslovom „Po sledovih črne roke“, v kateri je kot sodelavec te zločinske skupine večkrat z navedbo prič omenjen tudi dr. Franc Cigan.

Kljub temu smo molčali, ko je Krščanska kulturna zveza letošnjo pevsko prireditev „Koroška poje“ posvetila 10-letnici Ciganove smrti. Molčali smo tudi tedaj, ko so javnost zavajali s polovičnimi resnicami o Ciganu in njegovem „odlikovanju“, ki da mu ga je podelila Slovenija (čeprav v resnici gre za priznanje, ki mu ga je kulturna organizacija izrekla za njegovo glasbeno dejavnost). Molčali smo na ljubo enotnosti, ki je koroškim Slovincem tako potrebna v boju in za obstoj in za doseg narodnostne

enakopravnosti; molčali smo v zavesti, da se sami dovolj jasno karakterizirajo tisti, ki čutijo potrebo poveličevati nekdanje sodelavce zločinske organizacije, katera je v službi fašističnega okupatorja izvajala krvavo nasilje nad lastnim ljudstvom.

Toda ne moremo molčati še naprej, ko vidimo, kako zdaj zastupljajo tudi našo mladino; kako posamezni „učitelji“ na slovenski gimnaziji kar cele ure namesto pouka izrabljajo za glorificiranje Cigana in za ščuvanje proti tistim staršem, ki svojim otrokom niso dovolili sodelovati pri Ciganovi proslavi; kako skupina dijakov pod vodstvom mladih duhovnikov (nekdanjih Ciganovih učencev) razširja pamflet, ki se bere, kakor da bi bil prepisan iz najbolj bojevitega emigrantskega tiska.

K tem dogodkom ne moremo molčati, ker nočemo dovoliti, da bi med našo mladino sejali strup tiste miselnosti, ki je slovenskemu narodu prizadejala toliko trpljenja in žrtev. Na Koroškem med zadnjo vojno nismo poznali bele garde in sorodnih skupin, ki so svoje narodno izdajstvo krovale z udinjanjem naciifašističnim okupatorjem in s sodelovanjem pri zatiranju in iztrebljanju slovenskega ljudstva, ko se je le-to junjsko borilo za osvoboditev svoje domovine. Z žalostnim pojavom kolaboracionizma smo bili konfrontirani šele ob zlomu nacizma, ko so s poraženimi nacističnimi okupatorji prbežali iz Slovenije na Koroško tudi njihovi sodelavci in pomočniki — ko je odhod v tujnino bil resnična bilka za tiste, ki bi sicer svoje medvojne zločine morali plačati na sodišču. „Bila je rešitev za zločince, da so ostali nezakazovani.“ piše Janez Čuček v svoji knjigi *Sramota umira počasi*. „Z begom čez mejo so si rešili življenje, niso pa mogli in nikoli ne bodo mogli sprati s sebe madežev svoje zločinske preteklosti.“

Tega se dobro zavedajo, zato tudi danes ne mirujejo. Iz svojih središč, kamor so se zatekli po vojni, preko emigrantskega tiska in s pomočjo svojih starih in novih propagandistov širijo laži o Sloveniji in zlasti o narodnosvobodilnem boju slovenskega naroda. Nočemo, da bi s tem duhom zastupljali našo mladino — ne tisti „dusebrižniki“, ki so ob koncu vojne kot okupatorjevi sodelavci prbežali

(Dalje na 8. strani)

Jasen kanclerjev odgovor

koroškim hujskačem in zastrupljevalcem ozračja

Kako uspešno se je v zadnjih letih razvijala prireditve, znana pod imenom „Oktoobrski tabor-Oktoberarena“, smo v našem listu že izčrpno poročali. Tudi o tem, kako je prav ta uspeh spravil iz ravnotežja tiste koroške kroge, ki se bolešno upirajo temu, da bi svež veter prezračil zatohlo, v preteklost zasidrano in z nepomirljivim nacionalizmom zastrupljeno desetooktoobrsko „tradicijo“. Še dobro imamo v spominu sovražne izpade proti Oktoobrskemu taboru in blatenje nosilcev te prireditve.

Sedaj pa so hujskači prejeli zasluženi odgovor tudi z najvišje uradne strani. Zvezni kancler dr. Kreisky je v svojem odgovoru na tozadevno vprašanje FPÖ-jevskega poslanca Haiderja v dunajskem parlamentu nedvoumno poudaril: „Mnenja sem, da mediji tej prireditvi (mišljen je Oktoobrski tabor — op. ured.) niso posvetili tiste pozornosti, ki bi jo zaslužila. Nasprotno je bila vsled enostranskega poročanja deležna nepravilne negativne ocene.“

S tem je kancler zavrnil podtikavanja FPÖ-jevskega poslanca, ki je tudi v svojem poslanskem vprašanju blatil Oktoobrski tabor in njegove organizatorje. Kanclerjev odgovor velja seveda tudi vsem drugim hujskačem in zastrupljevalcem ozračja na Koroškem. Ne nazadnje pa je to tudi odgovor zveznega predsednika SPÖ koroški SPÖ, katera se je lani preko svojega biltena „publik“ še prav posebno odlikovala v ščuvanju proti Oktoobrskemu taboru in proti koroškim Slovincem.

Popis prebivalstva v Sloveniji

na podlagi dejanske enakopravnosti

Kakor smo že poročali, bodo v Jugoslaviji izvedli popis prebivalstva v času od 1. do 15. aprila. Posebno skrbno so se pripravljali na popis z ozirom na dejstvo, da živi v državi več narodov in narodnosti in je pri izvedbi popisa treba upoštevati njihovo enakopravnost. Velika občutljivost glede teh vprašanj je narekovala pazljivost tako pri sestavljanju vprašalnikov, kot pri izbiranju popisovalcev. In pripadniki narodnosti so z zadovoljstvom ugotovili, da je popis dejansko zastavljen tako, da omogoča nadaljnji razvoj demokratičnih odnosov in nadaljnje uspešno uresničevanje vseh pravic pripadnikov narodov in narodnosti v Jugoslaviji.

V Sloveniji živita poleg Slovencev še italijanska in madžarska narodnost — prva na obali in v Istri, druga v Prekmurju. Zato bodo na teh območjih popisovalci v dveh jezikih in vsi popisovalci brez izjeme bodo morali na teh območjih obvladovati oba jezika, pri popisovanju samem pa uporabljati tistega, ki ustreza posameznemu občanu. Popisovalci so dobili stroga navodila, da nikakor ne smejo vplivati na odločitev občana glede njegove narodnosti. Izjasnjevanje o tem je izključna pravica vsakega občana, ki se lahko odloči tudi tako, da narodnosti sploh ne navede. Podobno je tudi glede materinega jezika.

Republiški zavod za statistiko se je posebej pripravil tudi na nekatere razlike, ki glede obeh narodnosti, živčih v Sloveniji, izhajajo iz zgodovinskih in socioloških pogojenosti. Med drugim je namreč značilno, da madžarska narodnost v Prekmurju živi dosti bolj strnjeno kot pa italijanska na obali in v Istri. To bodo upoštevali tudi pri izbiri popisovalcev in potem pri vrednotenju njihovega dela.

Se posebej pa v zvezi z bližnjim popisom prebivalstva poudarjajo, da bodo dobljeni rezultati dobrodošla pod-

laga pri načrtovanju bodočih družbenih akcij, nikakor pa ne bodo — kot to niso doslej — instrument za določanje večjih ali manjših pravic, kar še posebej velja za narodnosti.

Če ustroj in izvedbo popisa v Jugoslaviji primerjamo z ljudskimi štetji pri nas v Avstriji, potem moramo pač naglasiti, da je tukaj bistvena razlika — najvažnejša brez dvoma v dejstvu, da so popisi v Avstriji tako po ustroju kot še posebej po izvedbi že skozi vso zgodovino nosili pečat diskriminacije in so v resnici bili sredstvo za statistični genocid, kakor danes ugotavljajo celo že avstrijski znanstveniki.

Iskra slavi 35-letnico

Iskra, vodilno jugoslovansko podjetje na področju elektronike in elektromehanike, slavi letos svojo 35-letnico. Dne 8. marca 1946 je bila namreč v Kranju ustanovljena tovarna z finomehaniko in elektrotehniko, ki je dobila ime Iskra. Zato ta dan velja kot „rojstni dan“ tega danes enega največjih podjetij ne le v Sloveniji marveč v Jugoslaviji sploh. Sicer pa sega „rojstvo“ Iskre še nazaj v vojna leta: v Starih žagah pri Semiču, kjer stoji danes sodobna Iskrina tovarna kondenzatorjev, so delovale partizanske radiodelavnice z oznako Baza 99 D; in prav tam so resnične korenine današnje Iskre.

Prvi koraki Iskre na področju elektrotehnike so bili seveda še skromni in neobgljeni, toda počasi se je iz velikega števila izdelkov oblikovalo jedro proizvodnega programa in pričela se je serijska proizvodnja v večjih količinah. V petdesetih letih so bili glavni izdelki kinoprojektorji in električni števci, ki so predstavljali prvo velikoserijsko proizvodnjo na področju elektrotehnike v Jugoslaviji.

Zelo pomembna letnica v zgodovini Iskre je 1960; takrat so se s kranjsko Iskro združili ljubljanski inštitut za elektrozeve, tovarna električnih aparatov in tovarna telekomunikacij. To je imelo za posledico večjo specializacijo proizvodnje in uspešnejše izvajanje skupnih nalog, zato upravičeno govorimo o mejniku v razvoju Iskre. Leta 1965 je bila izvedena reorganizacija — ustanovljeno je bilo združeno podjetje Iskra.

Kaj pomeni dosežanih 35 let Iskre, najbolje povedo podatki iz minuli desetletij: leta 1952 je Iskra izvozila svoje prve izdelke — kinoprojektorje v vrednosti 13.000 dolarjev; v letu 1960 je vrednost izvoza dosegla 472.000 dolar-

jev, deset let kasneje že 18 milijonov dolarjev in lani celo 145 milijonov dolarjev. Ob ustanovitvi je bilo v Iskri zaposlenih 852 delavcev, leta 1960 jih je bilo 11.000 in deset let pozneje 18.000, lani pa je imela Iskra 30.000 zaposlenih. Teh 30.000 zaposlenih dela v 80 temeljnih organizacijah in 11 delovnih skupnostih, združenih v 9 proizvodnih delovnih organizacij in 5 delovnih organizacij skupnega pomena. Celotni prihodek, ki je v letu 1980 presegel 31 milijard dinarjev, uvršča Iskro ne le v vrh jugoslovanske elektroindustrije, temveč sploh med velika evropska podjetja na tem področju. Kar dobro četrtno družbenega proizvoda jugoslovanske elektroindustrije prispeva Iskra.

Iskrine proizvodne delovne organizacije so specializirane na področjih telekomunikacij, elektronike in elektromehanike, sistemov elektronike in zvez, elektrooptike, elementov za elektroniko, avtomatike, široke potrošnje, avto-elektrike, kondenzatorjev in baterij. Delovne organizacije skupnega pomena pa so: tržna organizacija Iskra Commerce, Inštitut za kakovost in metrologijo, Zavod za organizacijo in informatiko, Invest servis in šolski center. V okviru Irgovinske organizacije Iskra Commerce sodi domača in zunanjetrgovinska mreža. Prvo sestavlja 16 podružnic, 37 prodajalnih, 36 servisnih centrov in več kot 300 pogodbenih servisnih delavnic po vsej Jugoslaviji. V tujnini ima Iskra 26 Irgovinskih podjetij, predstavništev in proizvodnih podjetij v 18 državah. Vrednost izvoza je v preteklem letu dosegla 145 milijonov dolarjev, pri čemer zavzemajo vse večji delež izdelki z visoko stopnjo obdelave, sistemi, inženiring in know-how. Na področju razvojno-raziskovalne dejavnosti je v Iskri zaposlenih skoraj 200 strokovnjakov.

Srečanje pisateljev začetnikov

v znamenju počastitve 150-letnice rojstva Frana Levstika

Republiški svet Zveze kulturnih organizacij Slovenije letos že 10. razpisuje srečanje pisateljev začetnikov. Tokrat je srečanje, ki se bo odvijalo po vsej Sloveniji, prireditelj posvetil počastitvi 150-letnice rojstva Frana Levstika, ene najpomembnejših osebnosti slovenske literature. S tem se je ZKOS vključila v okvir prireditve ob Levstikovem jubileju, katerega bodo počastile tudi druge slovenske kulturne organizacije in ustanove. Brez dvoma pa bo srečanje ena izmed prireditelj, ki bo temu jubileju dala še posebni značaj, ker prireditelj spodbuja k pisanju ljudi, ki se doslej še niso ukvarjali s pisateljevanjem.

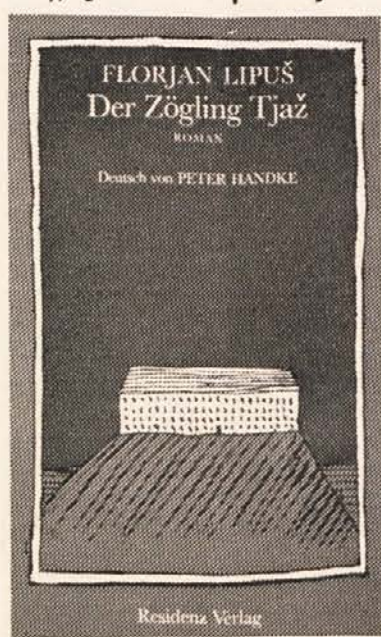
Tako kot doslej, bodo pesniki in pisatelji začetniki imeli možnost, na področnih srečanjih nastopiti s svojimi literarnimi izdelki. Ob navedenem jubileju pa bo poleg sklepnega srečanja tudi literarna kolonija, na kateri bodo lahko izpopolnili svoje literarne veščine. Prvo srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov

jah, opremljenih s šifro, v posebni kuverti pa naj bo zapisano pravo ime avtorja in njegov naslov.

V tozadavnem razpisu ZKOS, je med drugim povedano, da prispevki lahko zajemajo vse zvrsti književnosti, torej pesmi, prozo, TV igro, esej, kritiko, aforizme itd. Seveda pa mora biti vse napisano v slovenskem jeziku. Razen tega na srečanju lahko sodelujejo le avtorji, ki še niso izdali samostojnega literarnega dela (razen v samozaložbi). Razpis tudi določuje, da morajo avtorji svoje prispevke za območno srečanje v Novem mestu poslati do prvega maja, za ostala pa do 15. avgusta 1981 in sicer na naslov Zveze kulturnih organizacij Slovenije, Ljubljana, Kidričeva 5. K srečanju se lahko prijavijo vsi začetniki iz Slovenije, drugih republik, iz zamejstva in pisci iz drugih dežel. Vpisana dela morajo biti v treh kopi-

kuverti pa naj bo zapisano pravo ime avtorja in njegov naslov.

„Tjaž“ že v prodaji

Kot smo že poročali, je roman Florjana Lipuša, „Zmote dijaka Tjaža“, prevedel v nemščino Peter Handke in s tem pripomogel predstavitve tega najboljšega Lipuševega proznega dela nemškemu kulturnemu prostoru. Izšel je pri salzburški založbi „Residenz“, ki je knjigo pravkar razposlala knjigotržcem. Lipušu k temu uspehu čestitamo in želimo, da bi knjigo bralo mnogo pripadnikov večinskega naroda. Knjigo lahko kupite v knjigarni „Naša knjiga“ za šil. 225.—

RTV Ljubljana snema opero Radovana Gobca

Znani skladatelj in dirigent, prof. Radovan Gobec, ima za seboj velik umetniški opus. Napisal je mnogo zborovske glasbe, med njimi mnogo partizanskih in drugih pesmi, ki sodijo v železni repertoar slehernega zbora. Veliko ugleda je Radovan Gobec pridobil tudi kot zborovodja, saj je zbor, ki jih je vodil, dvignil med najboljše vokalne ansamble Slovenije. Radovan Gobec pa je priljubljen tudi med koroškimi pevci, poznajo ga kot mentorja naših zborovodij in vodjo številnih pevskih seminarjev.

Radovan Gobec pa ni samo skladatelj zborovske glasbe, ampak z uspehom komponira zahtevne komade kot so kantate in drugi glasbeni recitali. Pred leti je začel komponirati opero v kateri je, kot sam pravi, ustvaril dokument svojega časa. Torej v Gobčevi operi, „Kri v plamenih“, gre za partizansko vsebino. Razen tega avtor za opero ni le napisal glasbo, ampak tudi libreto (besedilo). Čeprav je Gobčeva opera napisana že nekaj let, do krstne predstave na odru še ni prišlo. Ob 40-letnici vstaje slovenskega naroda pa je RTV Ljubljana sklenila, opero posneti na filmski trak. Tako bo opero „Kri v plamenih“ na programu RTV v začetku maja letos. Ker ima televizijski medij druge zakonitosti, kot odrska upri-

zorete, je avtor opere moral pripraviti posebno verzijo, primerno za ekranizacijo.

Premiere Gobčeve opere „Kri v plamenih“, se veselimo tudi pri nas na Koroškem, ker imamo Radovana tudi za našega rojaka, se njegovih umetniških uspehov in dosežkov tem bolj veselimo. Zato mu k njegovemu uspehu kot avtorju novega slovenskega opernega dela iskreno čestitamo in želimo še mnogo uspehov na področju glasbenega ustvarjanja.

„Hajdimo v Rezijo“ - knjiga o Beneški Sloveniji

Pod naslovom „Beneška Slovenija“ oz. „Hajdimo v Rezijo“, je celjska Mohorjeva družba ob koncu lanskega leta izdala knjigo, v kateri gre za dva potopisa beneškega rodoljuba Ivana Trinka. Knjiga pa vsebuje tudi pomemben delež Marijana Breclja, ki je za to priložnost napisal kratek oris Beneške Slovenije in Rezije ter sestavil bogat izbor iz beneškoslovenske in rezijanske bibliografije.

V Trinkovih potopisih o teh dveh najbolj zapadnih regijah, kjer prebivajo Slovenci, avtorju gre za to, da bi seznanil čimveč bralcev o tem, kako živijo naši bratje pod Matajurjem in v Reziji. Oba potopisa sta preprosta, brez posebnih znanstvenih ambicij, sta pa toliko bolj polna ljubezni, ki jo pisatelj izpričuje do svoje zemlje in ljudi.

Na 1. kongresu avstrijskih pisateljev iznešene tudi zahteve slovenskih koroških piscev

Konec preteklega tedna, je na Dunaju bil 1. kongres avstrijskih pisateljev. Udeležilo se ga je 500 piscev iz cele Avstrije, med njimi tudi pisatelji naše narodne skupnosti. Celoten kongres je bil posvečen problemu, kako izboljšati situacijo pisateljev v Avstriji, za njihove pravice in dostojno mesto v avstrijski družbi. Zbrani pisatelji pa so se zavzemali tudi za boj proti pojavom fašizma in drugim nazadnjaškim elementom v Avstriji.

Na kongresu je spregovoril tudi Janko Messner, ki je zbranim pisateljem predstavil zahteve koroških slovenskih avtorjev in njihovih društev in klubov, opozoril je med drugim tudi na to, da se koroški Slovenci bojimo, kako bo kancler Kreisky — pri vsem spoštovanju do njegove literarne žilice — uporabil Handkejev prevod Lipuševega romana „Tjaž“ le kot pesek v oči avstrijski in slovenski koroški javnosti in bo ta njegova kulturnopolitična akcija ostala osamljena deset let.

Heinz Fischer, predsednik socialističnega kluba, je dejal v sklepni besedi opolnoči v veliki dvorani dunajskega rotovža v nedeljo, 8. 3. 1981, da mu je bil diskusijski delež slovenske narodne skupnosti na Koroškem pri tem 1. kongresu avstrijskih pisateljev najbolj simpatičen. Več da nima reči. To je slovenske koroške udeležence kongresa zelo spodbudilo, tako da celo upajo, da se jim bojo literarno publicistična vremena v Avstriji neki dan zasijala.

Plenum kongresa avstrijskih pisateljev je soglasno — brez proti ali vzdržanja glasov — sprejel predlog v katerem koroški pisatelji (DSPA, Mladje) med drugim zahtevajo, da bi koroški avtorji s strani vlade imeli finančno podporo pri izdajanju njihovih prevodov v nemščino, zlasti njihove tovrstne slovenske ustanove. Nadalje zahtevajo razširitev slovenskih oddaj radia Celovec na cel dan, da bi omogočili sprejem slovenske televizije na južni Koroški in da bi na Dunaju poimenovali cesto po Ivanu Cankarju, ki je v tem mestu napisal svoja najpomembnejša literarna dela.

Uredili bodo dom Antona Aškerc

Ker je rojstna hiša Antona Aškerc v Globokem pri Rimskih Toplicah pred leti propadla, si kulturni delavci prizadevajo, da bi ohranili domačijo v Senočetih, kjer je naš največji epski pesnik preživel večji del mladosti in ki je tudi pomemben etnološki objekt.

Za izvedbo te akcije pa so potrebni ukrepi, ki ne terjajo le velikih finančnih sredstev, ampak tudi mnogo organizacijskih del. Tako bodo najprej morali zgraditi novo stanovalniško hišo za družino Augusta Aškerc, pesnikovega nečaka, ki je pred 23 leti kupil to malo posestvo. Hiša v kateri stanuje, je stara dvesto let in nikakor ne ustreza sodobnim stanovanjskim potrebam. Zaradi zgodovinske pomembnosti kulturniki objekt želijo ohraniti in obnoviti. Organizatorji bodo pričeli zbirati potrebna sredstva in upajo, da bodo dobršen del sredstev zbrali z izdajo posebne značke, seveda pa računajo tudi s podporo javnih forumov, posebno občin s katerimi je ime pesnika Antona Aškerc kakorkoli povezano. Po strokovni plati bo obnovi vodil celjski Zavod za spomeniško varstvo. Po načrtu le-tega bodo najprej, kot

že omenjeno, postavili nadomestno hišo za Aškercove, kasneje pa bodo obnovili staro stanovanjsko hišo, kjer bo Aškercov muzej; Na to bodo uredili tudi okolico hiše. Prva obnovitvena dela so opravili že lani, načrtujejo pa, da bodo z dokončno obnovo domačije gotovi v petih letih.

Posvet o boju proti pojavom neonacizma

Jutri in v nedeljo (14. in 15. marca) bo na Dunaju prvo vseavstrijsko posvetovanje protifašističnih komitejev iz cele Avstrije, kjer bodo izmenjali izkušnje o dosedanjem boju proti naraščajoči nevarnosti desnega ekstremizma in neonacizma v naši državi. V delovnih skupinah se bodo udeleženci posveta pogovarjali o problemih protifašistične dejavnosti na najrazličnejših področjih. Predvsem pa bodo udeleženci znova opozorili pristojne oblasti na pojave neonacizma ter jih pozvali, da prepovejo vsakršne dejavnosti, ki so v nasprotju z državno pogodbo.

Vprašljivost objektivne vrednosti

REZULTATOV AVSTRIJSKIH LJUDSKIH ŠTETIJ GLEDE OBČEVALNEGA JEZIKA

(Vladimir Klemenčič — Matjaž Klemenčič)

Da je drobljenje prebivalstva s slovenskim jezikom na številne jezikovne skupine služilo avstrijskemu statističnemu uradu kot sredstvo za izkrivljanje podobe dejanske jezikovne sestave prebivalstva, nam kažejo prisotnost in številke za dve popolnoma nemogoči jezikovni skupini, „slowenisch-windisch“ in „windisch-slowenisch“. Pri popisu leta 1951 so vpisali v jezikovno skupino „slowenisch-windisch“ 117, v jezikovno skupino „windisch-slowenisch“ pa le 38 oseb. Leta 1971 so v ti dve izmišljeni jezikovni skupini vpisali skupno le 9 oseb.

Za ilustracijo protislovnosti rezultatov treh popisov naj nam služijo primeri v treh občinah: St. Stefan (St. Stefan an der Gail) in Brdo (Egg) v Ziljski dolini ter občina Medgorje (Mieger), jugovzhodno od Celovca.

V občini St. Stefan so pri popisu leta 1951 vpisali vse prebivalce v jezikovno skupino „deutsch“, pri popisu leta 1939, v dobi nacizma, pa so vpisali v to jezikovno skupino manj kot polovico prebivalcev. Pri popisu šoloobveznih otrok po materinem jeziku v šolskem letu 1954/55 so našli kar eno tretjino otrok s slovenskim materinim jezikom. Pri uradnem popisu prebivalstva pet let kasneje, leta 1961, kakor tudi pri popisu leta 1971, so našli več kot 99% prebivalstva v jezikovni skupini „deutsch“.

s slovenskim materinim jezikom.

Prikaz očitne protislovnosti rezultatov treh povojnih popisov o jezikovni sestavi prebivalstva, ki so posledica drobljenja na strokovno neutemeljene jezikovne skupine v primeru nekaterih občin Koroške v letih 1951, 1961, 1971:

- A — „deutsch“
- B — „slowenisch und Kombination mit deutsch“
- C — „windisch auch in Kombination mit deutsch“.

Občine	1951			1961			1971		
	A %	B %	C %	A %	B %	C %	A %	B %	C %
Brdo - Egg	40,8	23,9	35,3	75,1	9,8	14,3	91,2	5,2	3,6
St. Stefan - St. Stefan a. d. Gail	100	—	—	99,5	0,3	—	99,3	0,3	0,3
Medgorje - Mieger	8,6	91,4	—	25,0	3,2	71,8	76,4	12,7	10,9

Značilnosti popisa posebne vrste v odnosu do prejšnjih popisov prebivalstva po občevalnem jeziku

V prejšnjem poglavju smo opredelili popise prebivalstva po občevalnem oziroma družinskem jeziku, ki so bili izvedeni na tleh Koroške od leta 1880 do leta 1971.

Ugotovili smo značilnosti teh popisov, ob čemer se je pokazalo, da pri nobenem popisu ni bil namen ugotoviti dejansko številčno stanje slovenskega prebivalstva na Koroškem. Le eden od njih, to je nacistični popis iz leta 1939, je imel nalogo ugotoviti naselbinska jedra slovenskega prebivalstva na Koroškem? z namenom, da bi lažje nasilno izselili Slovence, kar se je leta 1942 tudi zgodilo. Vendar je ta popis, kakor ostali, ugotavljal tudi druge demografske značilnosti prebivalstva in tako ni služil le za ugotavljanje nacionalne strukture.

Prva značilnost popisa prebivalstva posebne vrste je bila, da je ugotavljal le materin jezik prebivalstva. Druga značilnost je bila v načinu izvedbe, saj je bil izveden v obliki volitev. Preštevanje so dobili naziv volilnih upravičencev. Popis se ni izvajal s pomočjo števnih komisarjev, to je ljudi, ki bi hodili od hiše do hiše in razdeljevali popisnice, ki bi jih potem izpolnjevali družinski poglavarji, oziroma sami števniki komisarji. Vsak posamezni volilni upravičenec oziroma preštevanec je moral osebno na volišče in v posebni zaprti kabini izpolniti poseben obrazec.¹⁰ Udeležba ob popisu je bila torej vprašanje politične zavesti vsakega posameznika.

Manjšine same so zavrnilo popis prebivalstva posebne vrste kot sred-

prebivalstva osebne vrste kot sredstvo za reševanje njihovih manjšinskih vprašanj, kar so deloma storile že tudi ob prejšnjih rednih popisih prebivalstva, vendar pa ob teh niso napovedale bojkota. Pripadniki manjšin so ob rednih popisih prebivalstva sodelovali kot državljani. Tudi v končni fazi izvedbe popisa prebivalstva posebne vrste in ob interpretaciji njegovih rezultatov so se pokazale velike razlike v primerjavi s prejšnjimi rednimi popisi. Če je bila udeležba na popisu posebne vrste stvar politične odgovornosti vsakega posameznega Avstrijca, je zanimivo ugotoviti, da se tega popisa ni udeležilo kar 75% avstrijskih državljanov in da rezultati tega popisa ne morejo služiti ustrezno rezultatom rednih popisov prebivalstva. Popisa posebne vrste se je sicer res udeležilo relativno veliko število prebivalstva na področjih, kjer žive koroški in štajerski Slovenci ter gradiščanski Hrvatje. To pa še ne po-

meni, da je popis uspel, saj se ga je v ostalih območjih Avstrije udeležilo zelo malo ljudi. Glede na to, da so ob tem popisu prvič ugotavljali materin in ne občevalni oziroma družinski jezik na avstrijskih tleh, se je pojavilo tudi vprašanje o dejanski jezikovni pripadnosti prebivalstva, ki živi v deželah izven Koroške, Štajerske in Gradiščanske. Tako so se Predarščani zgodovinsko upravičeno spraševali, ali ni morda njihov materin jezik „alemanščina“.¹¹

Popis prebivalstva posebne vrste zaradi 25% udeležbe avstrijskega prebivalstva ni uspel. Popisni rezultati po posameznih statističnih enotah ne ustrezajo do sedaj znani strukturi prebivalstva po materinem jeziku. Podatek o visoki udeležbi prebivalstva na Koroškem je dvomljive vrednosti. V številnih naseljih je število udeleženecv popisa močno presegalo število volilnih upravičencev.

(Konec)

8 Dr. Vladimir Klemenčič, Kritika uradnih avstrijskih popisov prebivalstva v letih 1951, 1961 in 1971 glede na slovensko manjšino in slovensko kot občevalni jezik. Razprave in gradivo, št. 7-8, Ljubljana, april 1976, str. 101-124.

9 Tone Zorn, Nacistično ljudsko štetje leta 1939 na Koroškem. Zgodovinski časopis, Ljubljana 1975, št. 1/2, str. 91-105.

10 Sprachenhebung am Sonntag — wer kann daran teilnehmen? Kleine Zeitung, 9. november 1976.

11 Wird Sprachenwahl boykottiert? Ergebnis erst nächstes Jahr. Zeilene Zeitung, 11. november 1976.

Heute umstrittene Premiere: Erhebung der Muttersprache. Kleine Zeitung, 14. november 1976.

Tollheit mit Methode, Salzburger Nachrichten, 14. november 1976.

Die Problematik der Sprachenzählung. Südost Tagespost, 12. november 1976.

In ganz Österreich: Sprachenerhebung. Südost Tagespost, 14. november 1976.

Mehr an Aufklärung nicht möglich. Österreichisches Tagblatt, 11. nov. 1976.

Aufruf zur Sprachenzählung. Salzburger Volksblatt, 16. oktober 1976.

To se zove informacija... Hrvatske novine, 29. oktober 1976.

Brojčba i zakon za narodne grupe, Hrvatske novine, 29. oktober 1976.

Sprachkennmittlung - Teilnahmepflicht. Salzburger Volksblatt, 10. november 1976.

Sprachenzählung: Keine Pflicht, Teilnahme ab 14. Lebensjahr, Neue Vorarlberger Tageszeitung, 13. november 1976.

Geheime Sprachenerhebung. Wiener Zeitung, 13. november 1976.

Sprachenerhebung — wie wird's gemacht? Wiener Zeitung, 14. nov. 1976.

Eine Premiere für Österreich: Die geheime Sprachenerhebung, Kärntner Tageszeitung, 13. november 1976.

Morgen in Österreich Sprachenerhebung. Vorarlberger Nachrichten, 13. nov. 1976.

Hin und her um die Sprachenermittlung Kreiskreis: Manche Aktionen sind unernst. Vorarlberger Nachrichten, 10. nov. 1976.

14. November: Vieles unklar. Kurier, 4. november 1976.

Naše žene proslavljale mednarodni dan žena

Kot po navadi, tako so naše žene oziroma njihova organizacija Zveza slovenskih žena v Celovcu tudi tokrat imele svoj občni zbor po stari tradiciji ob mednarodnem dnevu žena, katerega se je udeležilo okrog 120 žensk. Z veseljem smo lahko ugotovili, da se je zbrana množica žena pomladila, kar je dober omen za prihodnost.

Poleg naših žena so se občnega zbora v dijaškem domu SŠD v Celovcu udeležile tudi zastopnice ženskih organizacij iz Slovenije ter zastopnica Zveze demokratičnih žena (Verband demokratischer Frauen) tovarišica Nischelwitzer. Na tej priložnosti so bili tudi jugo-

slovanski gen. konzul v Celovcu Milan Šamec s soprogo, konzul Naberžnik Alfonz s soprogo, predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc, tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser ter zastopnika tiska. Zbrano publiko je pozdravila predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacher in v svojem govoru orisala zgodovino in pomen mednarodnega dneva žena, ki je sad trdega boja žena še iz prejšnjega stoletja. Sklep, da se praznuje dan vseh žena sveta, je bil sprejet 8. marca 1910 na drugi mednarodni konferenci žensk socialdemokratičnih strank v Kopenhagenu, pobudo za to pa je dala Clara Zetkins. Danes žene iz celoga sveta proslavljajo ta mednarodni Zlasti velja to tudi za nas koroške Slovence, ki se dobro zavedamo, da zakon, ki smo si ga priborili v krutem protifašističnem boju še ni zadosti, tudi za izpolnitev tega za-

kona je treba zastaviti vse sile. Nadalje se je treba boriti za enakopravnost žena, ki je sicer zagotovljena v raznih zakonih, v dejanjih pa le ni tako. Za naše predele, je naglasila Milena Gröblacherjeva, velja vse to še v posebni meri, ker

k pomanjkanju delovnih mest pride še kot dodatno „nacionalna zapostavljenost“. Glede naše narodne problematike je nujno potrebna akcijska enotnost proti tistim silam, ki se prizadevajo naši narodni skupnosti odrekat pravice zajamčene v avstrijski državni pogodbi. V boju za naše pravice iščemo dialog z našimi sodeželani nemškega jezika ki jih seznanjamo z našo narodno problematiko. V zvezi s to aktivnostjo smo se predstavnice naše organizacije koncem novembra minuloga leta udeležile razgovora na Dunaju, kjer smo imele priložnost povedati, da obstajamo, to se pravi predstaviti našo organizacijo in njene težnje. Vtis ni bil slab, je menila Gröblacherjeva ter poudarila, da bo potrebno s temi kontakti nadaljevati.

V nadaljevanju svojega govora je predsednica dala velik pomen vzgoji mladine, predvsem predšolske. V

varstvenih ustanovah v Šentprimozu, v Celovcu itd., so otroci v oskrbi naših kadrov, tako da se prijave stopnjujejo. To velja tudi za slovensko gimnazijo v Celovcu. Nekoliko drugače pa je v ljudskih in glavnih šolah, kjer število učencev za dvojezični pouk z nekaj izjemami pada. Tu je važna naloga staršev otroka, da v večji meri skrbijo, da bodo otroci prijavljeni k dvojezičnemu pouku. Predsednica je tudi postregla z veselo novico, da se bo letos začel graditi dijaški dom Slovenskega šolskega društva, kar bo velika pridobitev za slovensko narodno skupnost na Koroškem. V okviru prireditve mednarodnega dneva žena je spregovoril tudi tajnik ZSO Feliks Wieser, katerega govor objavljamo na 6. strani.

Čestitke ob mednarodnem prazniku so našim ženam izrekle tudi zastopnice ženskih organizacij iz Slovenije. Tovarišica Taler Mara predstavnica Sveta za vprašanja družbenopolitičnega in ekonomskega položaja žensk pri SZDL je ob tej priložnosti prebrala pismo udeležencev proslave 8. marca mednarodnega dneva žena v Jesenicah, ki ga objavljamo na posebnem mestu. V imenu Zveze demokratičnih žena je čestitala našim ženam tovarišica Nischelwitzer in ugotovila, da imajo slovenske žene na Koroškem še posebno odgovorno nalogo, saj se poleg boja za enakopravnost žene morajo boriti tudi za narodne pravice, to je za svoj narodni obstoj.

V okviru diskusije je spregovoril tudi predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc in nakazal pomembno vlogo naše žene v NOB in pa seveda tudi danes. Tovarišica Jelka Kuhar iz Železne Kaple pa je z veseljem ugotovila, da je v njihovih vrstah vedno več mlajših ter rotila zbrane žene, da se bolj angažirajo, da bo čim več prijav za dvojezični pouk.

Pri volitvah je bil v glavnem soglasno potrjen stari odbor, s predsednico Mileno Gröblacherjevo na čelu.

Nato je sledil družabni del, v okviru katerega je bila zakuska in tudi petja ni manjkalo. Jugoslovanski konzulat v Celovcu je vsaki ženi posredoval rdeč nagelj, kar je bila lepa plemenita gesta našim ženam ob priložnosti mednarodnega dneva žena. Naj še omenimo, da so tudi naše žene, ki so se udeležile proslave 8. marca v Jesenicah prejele dragoceno darilo v obliki slike.

Občni zbor in mednarodni dan žena je izzvenel v pristrčni družabnosti in pripravljenosti storiti vse kar je možno, da bo naša narodna skupnost dosegla tako narodno kakor tudi socialno enakopravnost.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 12. marca 1981

Za 100 din dobite	40.00 šil.
Za 100 din plačate	45.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.40 šil.
Za 100 lir plačate	1.49 šil.
Za 100 mark dobite	698.50 šil.
Za 100 mark plačate	714.80 šil.

Pismo udeleženk proslave 8. marca - mednarodnega dneva žena

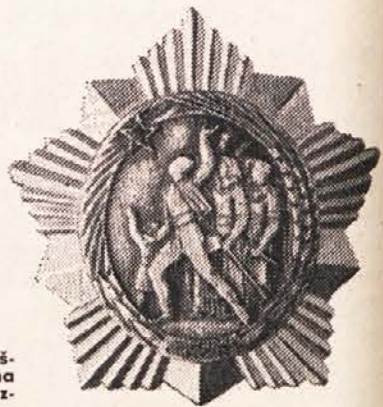
Jeseniške žene in ostali delovni ljudje jeseniške občine toplo pozdravljamo naše zamejske Slovence, ki pogumno in vztrajno branijo materino besedo in hkrati bijejo boj za hitrejši gospodarski, politični in kulturni razvoj svoje dežele Koroške. Še posebej pozdravljamo Zvezo slovenskih žena iz Celovca, s katero že vrsto let sodelujemo. Koroškim ženam čestitamo ob 8. marca — mednarodnemu prazniku žensk.

Hkrati želimo, da bi naši dve organizaciji še izpolnili svoje dolgoletno sodelovanje. Priznavamo, da je vaše delo mnogo težje, saj rešujete hkrati socialna in nacionalna vprašanja, prav zato bomo morali iskati še nove oblike medsebojnega sodelovanja.

Na kraju želimo ZSZ iz Celovca tudi to, da bi se čim bolj približala enemu od svojih ciljev, ki ga je izpostavila vaša predstavnica na zadnjem srečanju slovenskih ženskih organizacij z obeh strani državne meje:

...Otrok mora imeti doma in v varstvu, v šoli, na učnem mestu zagotovilo do svobodnega razvoja svoje osebnosti in ne sme biti diskriminiran zaradi svoje narodnosti...

Bil je odločen borec za svobodo in demokracijo

Red narodne osvoboditve je eno najvišjih jugoslovanskih odlikovanj in zavzema 5. mesto na seznamu, ki obsega 35 različnih odlikovanj.

Ob podelitveni svečanosti posmrtnega odlikovanja Karlu Prušniku-Gašperju (o kateri poročamo na prvi strani), je ambasador Socialistične federativne republike Jugoslavije, Novak Pribičević med drugim dejal, da red, katerega je naše predsedstvo podelilo tovarišu Gašperju s svojim nazivom simbolizira njegovo celotno življenjsko pot, ki je bila zares odločna in do kraja posvečena neupogljivi borbi za osvoboditev iz nacionalnega zatiranja kakor tudi socialnega izkoriščanja. Ambasador je potem orisal Gašperjevo revolucionarno in borbena pot v času prve republike, ko so ga oblasti preganjale in da kljub temu ni klonil, ampak še bolj odločno stopil v vrste delavskega gibanja in v revolucionarnem gibanju na Koroškem zapustil neizbrisno sled. Ta pot ga je zgodaj uvrstila med pobudnike in organizatorje narodne borbe na Koroškem. Zato je Gašper že od začetka bil na spisku tistih, ki so se z „veleizdajo“ pregrešili proti nameravnim načrtom s strani gospodarjev tretjega rajha. Kljub preganjanju in zapiranju Gašper ni nikoli klonil, ampak se je odločno opredelil za borbo v zavesti, da gre za usodno bitko, v kateri ne gre samo za ohranitev lastnega naroda, temveč tudi za obrambo svobode in demokracije v Evropi in celotnega človeštva.

Poslanik je posebno naglasil Gašperjev doprinos v času NOB, ko je s puško v roki izpolnjeval razne politične in vojaške dolžnosti in vedno bil prisoten tam, kjer je bilo najtežje. Gašper je s svojim prispevkom doprinesel tudi k ustvarjanju pogojev za ponovno rojstvo demokracije v Avstriji in je zato, čeprav zakasnelo, prejel zasluženo priznanje republike Avstrije. V celotnem povojnem obdobju je tovariš Gašper nadaljeval svojo pot odločne borbe za ureditve člena sedem državne pogodbe, ki koroškim Slovincem zagotavlja njihove narodnostne pravice. Bil je iniciator in pobudnik številnih dejavnosti in akcij. Bil je človekoljuben, odkrit in poln toplote in čustva ter zato priljubljen tako med svojimi sorbci kot tudi med mladino. Tovariš Pribičević je ob koncu še povedal, da je Gašper s knjigo „Gamsi na plazu“ ustvaril nepozabno pričevanje o nekem zgodovinskem času, v katerem je sam bil neposredni akter in kreator.

V Železni Kapli

Vsako leto okoli osmega marca, ko pripravi krajevni odbor Zveze slovenskih žena v Železni Kapli praznovanje in pristrčno proslavo kapelškimi ženam, hoče biti velika dvorana hotela Obir domala premajhna.

kami (napovedovala je Mira Haderlap) pa se je zvrstila vrsta gratulacij, ki so čestitali navzočim k prazniku — tako konzul tov. Naberžnik, predsednik Zarje Peter Kuhar, predsednica ZSZ Milena Gröblacher, pod-

Tako tudi zadnje nedeljo, ko so nekaj praznih sedežev zasedli še redki moški (v znak, da se tudi možje veselijo tega mednarodnega praznika žena).

Poleg žena iz Železne Kaple, Lepene, Lobnika, Bele, Remšenika in Obirske, so se zbrale tudi zastopnice iz sosednjih podjunskih krajev. Helena Kuhar-Jelka pa je lahko pozdravila tudi konzula Naberžnika s soprogo, predsednico ZSZ Mileno Gröblacher in tajnico Ančko Kokot, delegacijo krajevnega združenja socialističnih žena, ter žene iz Kota v Selah.

V kulturnem delu proslave je po stari tradiciji spet nastopal moški zbor SPD „Zarja“ pod vodstvom Jožkota Wrulicha. Letos pa so pristopile še pevke. K zvokom svoje kitare je zapel nekaj veselih Bojan Kuhar, največjo pozornost pa so vzbudili pionirski, pesalci najmlajše domače folklorne skupine, ki jih je pripeljala Paul Urška. Pevke obirskega ženskega okteta so z znano ubranostjo zaključile zborovske nastope. Med naštetimi pevskimi toč-

župan Miha Kuhar in govornica socialističnih žena Silvia Haderlap.

Tudi za družabnost, ki je sledila, so žene dobro poskrbele. Vsem, ki so darovale jedačo, ali pomagale na katerikoli način, da je srečanje v Železni Kapli lepo uspelo, velja pristrčna zahvala.

Kot običajno, so tudi letos postregli moški — tokrat v uniformah hotelskih kuharjev.

Ob tej priložnosti je krajevni odbor slovenskih žena zaključil tudi tečaj za ročno delo, katerega je redio obiskovalo okoli 20 žena. V posebno okusno pripravljene razstavne ročnih del so žene prikazale lepe izdelke, katere so ustvarile po navodilih učiteljice Hedvike Potočnik. Njej in udeleženkam se je zahvalila Bredica Sadolšek ter sporočila, da se bo tečaj nadaljeval v jeseni. Vabljeni so vse žene.

Tudi Mileni Gröblacher so žene čestitale za minuli jubilej z lepim šopkom. Pravtako je prejela šopek rož najstarejša navzoča — Klara Lanišek.

V Šentprimozu

Okoli 200 žena iz Slovenije je napravilo ob dnevu žena dvodnevni izlet na južno Koroško, ki sta ga organizirala redakcija ženskega časopisa JANA in Kompas Ljubljana. Žene so obiskale glavno mesto Celovec in razne kraje na južnem Koroškem, obiskale pa so tudi partizanska grobišča v Velikovcu in Robežu.

Zaključek sobotnega izleta slovenskih žena je bil v kulturnem domu v Šentprimozu, kjer so na posredovanje Slovenske prosvetne zveze v Celovcu oblikovali celovečerni kulturni spored moški zbor Trta iz Zitare vasi, mešani pevski zbor Danica in Trio Korotan iz Šentvida ter folklorna skupina iz Železne Kaple. Kulturni spored je povezoval znani humorist RTV Ljubljana Marjan Kralj. V prijatni družabnosti skupno z domačini je iztekel koroški kulturni večer v Šentprimozu, na katerem sta pozdravila žene iz Slovenije med drugim tu-

Pričetek 6. Rožanskega izobraževalnega tedna

Zadnje soboto 7. marca je igrala skupina iz Sel otvorila s koledarjem v farni dvorani v Šentjakobu vrsto predavanj 6. Rožanskega izobraževalnega tedna, v okviru katerega sodelujejo Slovenska prosvetna društva iz Bilčovsa, Kotmarse vasi, Loč, Rožeka, Šentjakoba, Šentjanža in Sveč.

Kulturno prosvetno društvo iz Sel je gostovalo v farni dvorani z

turnih organizacij Slovenije, režiser Franci Končan in scenograf Saša Kump. Dotaknili smo se problematike usposabljanja kadrov — predvsem režiserjev, pogovor je tekel o kritičnosti ali bolj rečeno nekritičnosti napram gledališču in o vzrokih za to, o jezikovni praksi igranja, o repertoarni problematiki — skratka, problemov precej. Režiserji bi si morali šteti za dolž-

notmirški okolici — pisane v ljudskem narečju, kakor je tudi naslov rokopisne zbirke, ki jo je ohranila domačinka Klara Grassl, in jo izročila slovenskemu prosvetnemu društvu. V zahvalo, da je ohranila to zelo pomembno kulturno izročilo in ga izročila društvu, se ji je predsednik SPD Gorjanci Joži Pack zahvalil na prireditvi s šopkom rož (glej sliko).

Prireditve sta obiskala tudi župan občine Kotmara vas Josef Struger, podžupan Josef Liendl s soprogi, župan sosednje občine Bilčovs Hanzl Ogris ter kotmirški župnik Maks Mihor. Posebno zahvalil pa se je govornik društva Hanzl Waschnig šentiljskemu župniku Lovrencu Petričiču, ki je z video-recorderjem posnel celotno prireditev.

Isti večer je bilo v Bilčovsu še zanimivo predavanje prof. dr. Antona Feiniga in Hanzija Reichmana o izvoru domačih imen. Okoli 50 poslušalcev je sledilo zanimivi razpravi o izvoru gorskih in ledinskih imen v območju južne Koroške.

Za vsa sodelujoča društva pa je bilo koristno tudi srečanje odbornikov teh društev v ljudski šoli v Bistrici v Rožu, ker so imeli možnost prvič v takšnem okviru spregovoriti o skupnih in podobnih problemih kulturnega dela na vasi. Izmenjava izkušenj je doprinesla svoje k zavesti, da se morajo društva v številnih vprašanih bolj povezati, ker bo na ta način mogoče lažje prebrsti to ali ono težavo prosvetnega in izobraževalnega dela na podeželju, ki je v zadnjih letih podvrženo velikim spremembam socialnega, političnega in kulturnega življenja.

6. ROŽANSKI IZOBRAŽEVALNI TEDEN

Sodelujejo Slovenska prosvetna društva iz Bilčovsa, Kotmarse vasi, Loč, Rožeka, Šentjakoba, Šentjanža in Sveč

- sobota 14. marca 1981 ob 15. uri pri Miklavžu v Bilčovsu: Oder Mladje „Štirje fantje muzikantje“
- nedelja 15. marca 1981 ob 14.30 uri v farni dvorani v Šentjakobu: Srečanje rožanskih pevskih in instrumentalnih skupin.

Prisrčno vabljeni!

Pojasnilo k „pojasnilu“

Neki anonimnež nam je poslal v objavo „pojasnilo“ k našemu poročilu, ki smo ga objavili ob nedavni smrti sestre Gabrijele-Marije Linhart. V svojem „pojasnilu“ nepodpisani skuša — izrabljajoč šolske sestre v Šentpetru — „pojasnjevati“ stvari, o katerih v našem poročilu ni bilo niti besedice.

Spomin na pokojno sestro Gabrijelo, ki ji dolgujemo spoštovanje in zahvalo še zlasti za nieno junaško zadržanje v dobi nacističnega nasilja in v času po vojni, nam ne dopušča, da bi se v tej zadevi spuščali v polemiziranje. Toliko pa bi neznanemu „pojasnjevalcu“ — če nam že skuša podtakniti, da smo pisali o kazni — le svetovali, naj se pozanima pri sodobnikih pokojnice, kako je morala v resnici za kazen klečati, medtem ko so njene sestre obedovale (da pa ne bo nepotrebne pomote ali novega podtikavanja: to je pred pričami pripovedoval pokojni dr. Joško Tischler).

Uredništvo

Pavlija Kričaja ni več

Kot strela z jasnega neba nas je pretresla žalostna vest, da je v Rulu pri Hodišah popolnoma nepričakovano umrl Pavel Kričaj, star komaj 55 let. Pavli Kričaj se je radil kot sin male kmetije v Zgornjem Rulu pri Hodišah. Še ne sedemnajstletnega so ga z vso družino 14. aprila 1942 v prvih jutranjih urah odpeljali kot „sovrážnika države in naroda“ tedanji nacistični oblasti v Nemčijo, kjer je prišel v taborišče Hesselberg.

Oče Pavel je bil izredno razgledan, načitan in izobražen kulturni delavec pri prosvetnem društvu „Zvezda“ v Hodišah. Kot izvrsten igralec je s pokojnika Jankom Schöttlom in Tevžejem Komposchom bil stebel prosvetnega dela, kot dolgoletni odbornik Posojilnice pa tudi pobudnik gospodarske samopomoči v Hodišah. Čeprav ne premožna, je bila Matijeva družina ugledna daleč naokoli. Ponosno neuklonljivost in značajnost so skušali zlomiti nacisti z gestapovskim nasiljem in izselitvijo. Vendar se je družina po vrnitvi na opustošeni dom ponovno in še bolj zavestno vključila v narodno delo povojne obnove na kulturnem in zadržnem področju.

Mladi Pavli je bil tehnični talent, nasilna izselitev pa mu je preprečila šolanje in dosego primerne poklice. Iskal je razne zaposlitve, bil šofer in nato prodajalec strojev pri Zvezi slovenskih zadrug. Kot njen strojni referent je mnogim našim kmetijam pomagal nabaviti in urediti tehnične naprave za olajšanje težkega dela. O tem je tudi vedno razmišljal in sanjal.

Smrt ga je pobrala povsem nepričakovano. Brez vidnega obolenja je legel spat in zaspal za vedno.

Pavli je bil vesel človek, ni hlatal za denarjem in uspehi, delal je, ker je rad povsod pomagal.

Od pokojnika so se poslovili ob odprtem grobu domači župnik Lovro Kaselj, hodiški župan Gottfried Schöffneger in poslevodeči podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter.

Župnik Lovro Kaselj je pokojnika orisal kot vselelega, družabnega in nadarjenega človeka, ki je vsepovsod rad pomagal. Njegova nenadna smrt in pokop na prvi dan posta je glasen „memento mori“, saj je komaj teden dni pred svojim odhodom iz življenja še sam spremljal pravtako nenadoma umr-

lega mladega Dobnika na pokopališče.

Pokojnemu Pavliju je izrekel zahvalo za vse dobro v korist sosedom in okolici ter mu želel bogato plačilo za pogosto zastoj opravljen pomoč bližnjemu.

Gottfried Schöffneger, župan hodiške občine, pri kateri je Pavli v zadnjih letih delal, mu je izrekel zahvalo za njegov doprinos skupnosti. Predvsem pa še za njegovo vedro pojmovanje življenja, za njegovo družabnost in doprinos k dobremu sožitju v duhu sprave v občini. Želel mu je miren počitek po ne lahkem življenju.

Poslevodeči podpredsednik dr. Mirt Zwitter pa se je od pokojnega poslovil v imenu Zveze slovenskih zadrug, pri kateri je Pavli več let delal. Ženi in družini sestre je govornik izrazil sožalje. Pavliju pa je izrekel zahvalo Zveze slovenskih izseljencev za njegovo zvestobo izročilom prednikov, jeziku in narodu ter mu želel mirno počivanje v domači zemlji, ki jo je zvesto in vdano vse svoje garanje polno življenje ljubil.

Pavlija so spremljali na njegovi zadnji poti tudi predsednik Zveze slovenskih zadrug ter številni njeni odborniki ter poslovodje blagovnih zadrug. Domači cerkveni pevci so mu v čudoviti uglašeni zapeli in slovo.

Pokojnega Pavlija Kričaja bomo ohranili v častnem spominu, globoko prizadeti ženi in sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje.

OKRAJNA PISARNA PLIBERK
poslujе
vsak torek od 9. do 12. ure
V pisarni bo:
17. 3. 1981
Janez Wutte-Luc

uprizoritvijo Antona Medveda „Rendez-vous“ v režiji Francija Končana. Scensko in kostumsko zelo ubrana predstava je imela tudi svoje šibke točke predvsem na igralskem področju. Premalo poučarjena razlikost karakterjev in darjena tempo sta bili glavni pomanjkljivosti. Vendar se s takimi težavami borijo skoraj vse naše igralske skupine, zato pojdemo mimo tega. Razveseljivo je predvsem to, da so Selani prišli končno tudi malo drugam iz svoje „gorske republike“ in pokazali, da zmorejo vsaj toliko kot drugje po Koroškem. Pohvaliti moramo tudi mladega Andreja Feiniga, ki je na klavirju spremljal glasbene vložke.

Ta predstava je bila pravzaprav vzrok ali spodbuda za načrtovano diskusijo po predstavi. Precej ljudi se je zbralo in malo preresetalo aktualno problematiko amaterskega gledališča pri nas. Diskusiji so prisostvovali tudi Marjan Belina, režiser in tajnik Zveze kul-

nost, da si ogledajo predstave drugih društev. Nekakšna skupna končna ugotovitev pa je bila, da se bomo morali bolj povezati in sodelovati v okviru društev, če hočemo, da ne bomo ostali gledališko na mrtvi točki.

V nedeljo popoldne je priredilo Slovensko prosvetno društvo Gorjanci iz Kotmarse vasi že tradicionalni pomladanski pevski koncert v ljudski šoli. Okoli 150 obiskovalcev, ki so prišli v glavnem iz kotmirške in bličovske občine, je bilo izredno zadovoljnih s kulturnim sporedom, ki je po vsebini, kvaliteti in izvirnosti odgovarjal njihovim predstavam. Občinstvo je bilo zelo zadovoljno s petjem domačega mešanega zbora, ki ga vodi Stanko Wrulich iz Radiš. Navduševalo pa se je tudi nad korajžnim in brezhibnim nastopanjem predšolske, šolske in druge mladine, ki je z recitacijami, pesmimi ob instrumentalni spremljavi in moderno glasbo razveseljevala publiko. Skupno je nastopilo 22 mladih kulturnikov, ki so govorili, recitali, peli in napovedovali. To je lep uspeh za kotmirsko društvo.

Brezdvomno kulturni dogodek posebnega pomena za slovensko kulturno ustvarjalnost v Kotmari vasi pa je bila predstavitev domačega kulturnega delavca Janeza Modriča, ki je pred 91 leti zbral „Razne pesmi, ki se nahajajo v

cati svoje Nemce iz Jugoslavije. Na Spodnjem Štajerskem jih je res precej ostalo izza prve svetovne vojne in še od prej. Pa v Kočevju so, to je čisto na spodnjem delu Slovenije.“

„Kam pa bi v takem primeru bežali naši koroški Slovenci, če priškorjaja sam Hitler v Ljubljano?“

Prišev Stefan, prvi tenorist, je pravilno kombiniral. Matevža je pri srcu zazebljo, kot bi ga nekdo trčil v zamrznjeno podpeško strugo: Ali so kaj takega premišljevali oni, ki so jo popihali v Ljubljano?

„Če bi prav trda predla, kako bi se mogel naš hribovski človek skriti tukaj kje v našem kraju. Madona, da te nobeden ne najde!“

„In kako dolgo?“

„Hitlerije bo vendar enkrat konec. Niti Napoleon, ki je svet na glavo postavil, ni obdržal svoje oblasti. Prej ali slej vsakega takega osvajačca vrag vzame, če gradi svoje vladarstvo samo na nasilju.“

Drugače je bil on pač nemčurček. Tokrat pa se je upravičeno hudoval nad Slovenci:

„Nas enega tako v drek devajo, sami pa so potem največji hitlerjanci!“

Našel je dve koroški slovenski občini, ki sta vsled zgledega volilnega izida postali „firergemeinde“.

„Nekdanjim socialdemokratom so ti krščanski Slovenci vedno očitali, da je že leta devetnajststoosemnaestega bil sam doktor Karl Renner, prvi državni kancler novo nastajajoče avstrijske republike, ki je ostala od nekdanje velike avstroogrške monarhije, za priključitev k Nemčiji. Seveda niso povedali zakaj? Ker so imeli takrat tudi v Nemčiji socialdemokrati besedo! No, kaj pa zdaj? Prav tile farški in kmečko zatelebani koroški Slovenci glasujejo za Hitlerja s tolikšno večino, da je najbrž še NSDAP-jevcem nerodno ob takem bedastem uspehu!“

Kapelški nacisti niso bili zadovoljni z glasovanjem desetega aprila devetnajststoosemnaestega.

Sicer pa so povsod iz volilnih imenikov prečrtali kompromitirane osebe, zlasti nacionalne Slovence in napredne ljudi. Glasovnica je izgledala sledeče: Na njej sta bila zarisana dva kroga. Manjši je bil pripravljen za „Nein“, večji pa za „Ja“. Volilec se je lahko odločil, ali je ali ni za priključitev Ostmarke k Velikonemškemu rajhu. Farsa zgodovinske laži! Tudi, če bi večina Avstrijcev glasovala proti, Hitler ne bi nikdar šel iz dežele.

Bili so primeri, da sta žena in mož prvič enako glasovala — oba za Hitlerja! Zakaj? Ženica, pobožna in poslušna cerkvena miš, je ubogala poziv pastirskega lista in je glasovala za Hitlerja. Dedec, nekdanji viharnik po vseh strankah, kjer pa nikjer ni kaj prida dosegel, je bil tudi žan. Obja sta bila po rodu Slovenca. To pa sta spet po svoje tolmačila: Ona je dejala, da je najprej bog in cerkev in vera in župnik in večno življenje; on pa je bil mnenja, da je prvo pravica na svetu, delavska pravica, delovno mesto, vsakdanji kruh in poštena pokojnina.

O izidu pri volitvah se v Kapli sploh ni dolgo in po resnici govorilo ...

Pretrleslo pa ni samo tiste, ki so bili v trgu živa priča, ampak vse okoličane, ko so zvedeli, kako so židovskega trgovca poniževali, ga suvali in odgnali v vsej javnosti, kakor da je najhujši zločinec. Ko je bil vsem krajanom znan kot miren, zase s svojo soprogo živeč človek, ki pa je imel tekstilije po znatno nižjih cenah kot drugi.

Zdaj se je v napolnjeni trgovini ugneznil veljak, zaigran nacist, ki je še v civilu visokonos nosil črne jahalne hlače in svetle škornje SS uniforme. Sam „Heil Hitler“ ga je bil. Tako krepko in predirljivo, kot da hoče v to mlačno gnezdo prinesiti pravega rajhovskega nacionalsociali-

Valentin Polanšek

73

BRATOVSKA JESEN

II. del

Domen, ki je le kratko služil nemško vojsko in je bil sedaj na daljšem dopustu, je dolgo gledal v brata: Kaj mu gre skozi glavo? Tudi njegov letnik bo vsak čas na vrsti! Ali bo ...

Korej je raztegnil roki v dva poševna krožnika pred seboj in začel:

„Vse se razvija tako in še hitreje kot pričakovano, žal še hitreje. Hitlerjanci bodo tako dolgo brusili, da bo vojna.“

Po radijskih sprejemnikih so prišla poročila in druga drugo prehitela: Anglež Chamberlain, Francoz Daladier in fašistični duče Benito Mussolini so se srečali pri rajhskanclerju Adolfu Hitlerju v Münchenu in se domenili glede češkoslovaške republike. Kako so se sporazumeli? Tako kot je Hitler hotel! Češka je zginila z zemljevida Evrope. Obrobne kraje, takoimenovane Sudete, so priključili rajhu, ostalina države se je pretvorila v Reichsprotektorat Böhmen und Mähren, Slovaško pa so postavili kot samostojno državo na noge in za njenega vladarja fašističnega farja Tiso.

„Boste videli, še prezgodaj boste videli, Hitler ne bo miroval. Povsod, kjer bo le zavohal kake nemške naseljenice ali narodnostno manjšino, bo začel klicati svoje Germane v skupno domovino Veliko Nemčijo!“

Lenart je zaskrbljeno povedal:

„Lahko si na prstih izračunamo, kdaj bo začel kli-

PRED ENIM LETOM JE UMRL KAREL PRUŠNIK GAŠPER

Stanetov zvonček

Spomini Karla Prušnika-Gašperja

Karel Prušnik-Gašper, ko se je leta 1947 vrnil iz kaznilnice Karlav

bojno spoštovanje in tovarištvo. Tako sem si predstavljal revolucijo, ko sva s Kordežem, obsojena na pet let težke ječe, sedela v Karlavu in se pogovarjala o proletarsko kmečki revoluciji.

Sedaj sem sam v tej revoluciji. Vendar orožja še nimam. Pa ga bom že dobil, sem se v mislih prepričeval. Tudi Stane Mrhar je zgubil pri Golobu orožje, pa sem ga ponovno oborožil jaz, ko sem bil še doma. Bom že dobil puško, saj imam dovolj zvestih prijateljev v Lobniku, Lepeni, Remšeniku, v Beli itd. Saj sem tudi pištolo browning, ki sem jo dal Stanetu, dobil pri Kordežu v Beli, kjer jo je imel še od februarkega puča 1934. leta Valentin Kordež skrito v dimniku.

Sedaj sem tudi jaz v tej revoluciji, da bomo obračunali z izkoriščevalci in zatiralci. S puško v roki si bomo priborili prostor pod svobodnim soncem. Tudi koroški Slovenci bomo enakopravni in svobodni. Nazaj bodo prišli na svoja posestva, na svoje domove naši pregnanci, ki jih je nemški fašizem neusmiljeno izselil, jih razlastil premoženja in ravnal z njimi kot z ljudmi manjvredne rase.

V Golobovi strmini v Koprivni, kjer je imel Joži Sorli svojo postojanko, kočico iz smrekovega lubja, pritisnjeno k sivi skali, da je ni bilo moč videti prej, dokler nisi bil tik pred njo, sem prebil na „preizkušnji“ do 14. decembra, ko je prišla četa. Tudi v četi sem srečal tovariša, ki mu je bilo ime Stane. Ker sem bil brez rokavic, mi je Stane Mavrič priskočil na pomoč in mi dal volnene rokavice. Prvi neposreden tovariški stik s partizansko medsebojno pomočjo.

Ko smo še isti večer zasedli Solčavo (15. 12. 1942) in razorožili orožniško postajo, ujeli nemškega učitelja in učiteljico, sem storil veliko napako. Pri zasliševanju orožnika in učiteljev je izbruhnilo v meni sovraštvo do Nemcev. Spominjam se, da sem s temi Nemci skrajnje nestrpno ravnal. Tovariš Matjaž mi je, ko je naslednji dan ob prvem počitku nekje v Snežniku sklical četni sestanek, v priččo vseh partizanov razložil, da se partizani ne borimo proti nemškemu narodu, ampak zoper Hitlerjev režim, zoper nacizem. Partizani smo osvobodilna vojska in se borimo proti krivični osvajačni vojni. Partizani smo skupaj z velikimi zavezniki Sovjetsko zvezo, ZDA in Veliko Britanijo pravična vojska. Partizani moramo povsod pokazati, da smo poštenjaki. Partizani uničujemo vse, kar rabi hitlerjevskemu vojnemu stroju. Mi se borimo na meji dveh narodov. Naš naravni zaveznik je naš sosedski narod. Tudi avstrijsko delovno ljudstvo bomo vključili v protihitlerjevsko osvobodilno vojno. In biti bomo morali internacionalisti. Tudi nemško govoreče ljudi bomo pridobili za naše zaveznike v boju proti Hitlerju.

Za vselej sem si zapomnil ta gesla iz Matjaževega pouka v Snežniku nad

Koprivno. Med vsem mojim partizanstvom sem upošteval ta nauk in prav mi je prišel. Imel sem uspehe. Brez predsodkov sem z našo protifašistično besedo prihajal med slovensko in nemško govoreče Korošce in razumeli smo se.

Ko smo zasedali Solčavo, sem bil oborožen samo z lovsko puško, v kateri sta bila zarjavela naboja, eden s kroglo, drugi s šibrami. Sedaj mi je komandir Lojz dal mavzerico s 60 naboji. Počutil sem se nepremagljivega. Na puško sem se zanesel, saj sem od mladih dni veliko streljal v tarčo, pa tudi na game in srnjake. Za tiste čase je puška, dobra vojaška puška, pomenila vse. Predvsem pa je bila puška v organiziranem oboroženem boju proti Hitlerju dragocena stvar.

Ne sramujem se povedati, tudi danes ne, da sem bil tiste nove mavzerice tako vesel, tako sem jo spoštoval, da sem jo pritiskal k sebi kot otrok najljubšo igračo. Ko sem bil na straži nekje v skalah sive Pece, sem jo prižehl k sebi kot ljubeče dekle in jo poljubil. Večkrat sem jo poljubil,

sebojno tovarištvo in disciplino, ki sta slonela na zavestni prostovoljni podlagi. V teh zimskih taboriščih v Če sem se srečno umaknil gestapu, če sem že ušel smrti, potem naj živim kot zvest, discipliniran in vdan bореc za svobodo slovenskega naroda. Naj bodo naporji za dosego svobode mojega naroda in vsega človeštva, ki ga muči fašizem, res na prostovoljni podlagi. V teh zimskih taboriščih v Peci nad Toplo je prva partizanska koroška četa izkoristila čas predvsem za politično izobrazbo za pomlad, ki bo prišla, s puško in knjigo v rokah. Matjaž je lahko zadovoljen s svojim delom. Nihče od njegovih trinajst „slušateljev“ ga ni razočaral. Iz teh knapov ter kmečkih in gozdnih delavcev so naslednjo pomlad postali zreli politični delavci na vojaškem in političnem področju. Sad te „univerze“ v globokem snegu skalnate Pece 1942/1943: I. koroški bataljon, vzhodnokoroški odred.

Spomin na to mojo prvo partizansko zimo pred tridesetimi leti, spomin na padle tovariše, politkomisarja Mi-

Člani političnega vodstva NOB na Koroškem — od leve na desno: Karel Prušnik-Gašper, Stane Bizjak-Kosta, Dušan Pirjevec-Ahac, inž. Pavle Zaucor-Matjaž in Janez Bortančelj-Johan

kadar se mi je zdelo, da me nihče ne opazuje, da me nihče ne vidi. Ne sramujem se tega povedati tudi danes ne. Saj puška ni le enkrat rešila mojega življenja, marveč je reševala slovenski narod, čast našega malega naroda, čast naših izseljencev, ko so se vrnili domov. Ni me sram, da sem puško poljuboval, kot poljubiš kruh, kot pravi prastara pesem: „Če kruhek pade ti na tla, poberi in poljubi ga!“

Tisto prvo zimo 1942/1943 sem prebil v prvi koroški četi nad Toplo v Peci. Občudoval sem samozavest mojih novih tovarišev, občudoval med-

lana, ki je spomladi 1943 padel v bližini Pliberka, na komandirja Lojza, klenega mitraljezca Slavca in mirnega Gorkija, ki nam je s preživelim tovarišem Cirilom sečil prve titovke z rdečo peterokrako zvezdo. Spomin na vse preživele narodne junake, proletarce iz revirjev in študente. Spomin na malo Marjetko, na njeno šibko telo, na njene prezeble prstke, ko je tipkala v nezakurjeni brunarici prve spodbudne besede o svobodi Koroške.

Ti spomini me spremljajo, ko zapoje zvonček v avtomobilu. Mnogo smo se tam naučili. Tudi pozneje smo se v

oboroženem krvavem boju učili. Od vojne smo se naučili biti novi ljudje. Preteklost smo pustili strohneti v Peci. Tudi v meni je onemela. Prvi sestanek po osvoboditvi Solčave, tam nekje v Snežniku nad Koprivno, sem si zapomnil za vse življenje.

Ko tole pišem, ko po Koroški divjajo tisti, ki se niso od vojne ničesar naučili, ko koroškim Slovincem s teorijem ki je podoben samo nasilju nemškega fašizma, odrekajo pravico, ki je z avstrijskim zakonom utrjena, pravico do dvojezičnih napisov, sem zadovoljen, da smo se mi nekaj naučili, da imamo drugo zgodovino, ki se istovetno z demokracijo. Ponosen sem zapisati prav v tem času, da koroški partizani nikoli nismo rušili spomenikov ali skrunili grobov naših sovražnikov. Tudi ne spomenikov desetemu oktobru 1920. Čeprav smo bili vojaki v najhujšem vojnem viharju, ko je šlo za življenje in smrt, ko smo imeli v nahrbtnikih dinamit in plastik, smo to razstrelivo imeli samo za uničevanje naprav, ki so rabile nacističnemu vojnemu stroju. Spomenikov pa, čeprav nam niso bili simpatični, se nismo dotaknili. Kaj pa počenjajo „večno večerajšnji“, tisti, ki še vedno nosijo v sebi duh Hitlerja in Göbbel-sa, množičnih krvnikov, ki imajo na vesti desetine milijonov mrtvih? Odrekajo nam najosnovnejše narodne pravice; razstrelili so nagrobni spomenik v St. Rupertu pri Velikovcu in skrunijo po koroških pokopališčih druga nagrobna obeležja v spomin borcem za svobodo. Vprašamo se, na kateri strani se kaže kultura? Med vojno težko govoriš o kulturi. Vojna je nekaj strašnega, nekulturnega. Vsekakor pa smo partizani tudi med krvavim obračunom, med vojno ohranili dostojanstvo in jo kulturno preživeli.

Vsakokrat, ko sedem v avtomobil, ko se peljem iz garaže, me Stanetov zvonček, ta zvesti talisman, opozori: Kamnita je pot do svobode. Dolgotrajna. Opozori me, da se je za svobodo, za pravico treba vztrajno boriti in da tega boja ni konec, kakor ni konec krivic in laži, obrekovanja ter hujskanja večno večerajšnjih. Učili smo se na univerzi v Peci nad Toplo tisto prvo partizansko zimo v prvi koroški četi, da je fašizem odkrita teroristična diktatura najbolj šovinističnih, najbolj nacionalističnih, najbolj nazadnjaških, najbolj surovih in nekulturnih ljudi.

Vestnik koroških partizanov Ljubljana, marec 1973

ROBEŽ — ROBAŽE

Zadnjic je bilo v prvem delu Gašperjevega spominskega zapiska navedeno ime Robež. Domačini so nas opozorili da temu kraju pravijo Robaže. Torej se mora pravilno glasiti na Robažah.

stičnega duha. Imel je dober nos. Nekje je zapazil, da so Kapelčani sami kaj posebni ljudje: naj je bila ta ali druga vladavina, vedno so se obračali po vetru, ne preveč izdajali, zakrivali pred novimi mogočnejši stare grehe, nove priseljence po strankini liniji pa le s previdnostjo sprejemali v svojo sredo.

To je bila neka odlika Kapelčanov. Kvarili so jo predvsem priseljenci. Teh pa je bilo seveda z novim redom vedno več!

Taka nova figura novega reda je bil tudi nacist Bengel. To je bila menda prava germanska družina: Vsi so bili svetlolasi. On slok in hodil je vedno kot bi marširal. Bil je že prekaljen nacist iz systemske dobe (to je bila med nacisti oznaka za čas od devetnajststoštridesetega leta do anšlusa ostmarke k rajhu). Žena je bila svetlolasa. In se je nosila! Otroci so bili visokonosni. In so se nosili!

Bengel Koreja sploh ni pogledal, niti odzdravil mu ni, ko ga je nalašč pozdravil s krepkim hajhitarjem, pa še klobuk je mislil sneti.

Ko je bila v bivši židovski trgovini Josefa Scharfberga razprodaja na široko, so prihrumeli okoličani in izbirali in kradli nacistu.

„On je vse od poštenega Juda ukradel, mi pa smo njemu vzeli!“

To je bila prva antihitlerjanska akcija med dekleti in ženskami okoliških krajev, ki je imela sicer v ozadju osebno okoriščenje, a je bila prekleto odkrito naperjena proti izgonu Juda Josefa Scharfberga.

Tako je bilo na „pošlano nedeljo“ leta devetnajststodevetintridesetega: Samo Lonka je vedela in njena sestra Ana, kaj bo naredil nocoj Zoranov Matevž.

Ana je zakurila peč in skriva je vrgla v ogenj Matevžovo nemško vojaško uniformo. Vse, kar se le sežgati da,

tudi usnjeni vojaški pas.

Bajonet, zaponko od pasu, kjer je okoli krutega nacističnega orla pregrešno napisano „Bog z nami“, gumbe, ki jih je sam porezal z vseh kosov uniforme, vojaške škornje, plinsko masko in karabinko pa je skrtil Matevž nekje v gozdu, da ne more najti živa duša.

Imel je zvezo s pomožnimi cariniki, „higarji“ so jim rekali kapelški in okoliški znanci, in je vedel, kdaj so možakarji na patroljah. Nihče niti slutil ni, kaj bo. Seveda je imel Matevž prekleto srečo, da ga niso kar tisto noč šapnili, kajti patrolje so pošiljali tudi v nenobičajnih dnevni in nočnih časih na obhode, vsaki patrolji pa je bil dodeljen glavnopoklicni „pifki“ finančar.

Pa vse nevarnosti so sedaj že mimo ...

Matevž je skrit pri znancu v šentjakovski Koprivni. Pri zanesljivem dobrem človeku, ki pozna vse razmere preko Črne do Dravograda. On je svetoval, da je najbolje, če se vojaški dezertar Zoranov Matevž zadržuje dalj časa pri njem. Skrit. Čakati je treba, kaj se bo izcimilo. Ali bodo vlenemške oblasti takoj ukrepale in prisilile jugoslovanske oblasti, da poiščejo pobeglega nemškega vojaka? Se bo že izkazalo. Je pa najbolje, da nihče od domačinov ne ve o Matevžu. Sicer ne bi bilo pričakovati izdajstva. A tudi nedolžna neprevidnost je že povzročila hude posledice. Šentjakovski znanec je imel izkušnje prav iz tihotapskega življenja.

Tako se je Matevž, razmeram primerno, kar imenitno počutil. Postajal je ilegalec pred svetom in sabo. Zdaj je imel časa, da je vse premišljeval in pretehtaval na dolgo in široko, počez in po dolgemu, navzkriž in od spodaj pa od zgoraj. Toda vedno je prihajal do točke neznanke: Kako bo naprej?

Iz vseh negotovosti ga je sproti reševala edinole ljube-

zen do Lonke. Ona je bila sedaj vse! Lonka mu je bila že vedno vse. Samo sedaj, v tej ilegalnosti, se je učil, biti tudi napram samemu sebi odkrit kot nikomur na svetu. To pa ni bilo lahko ...

Matevžev pobeg čez mejo je ostal tudi v domačem kraju dolgo časa znan le med najožjimi zaupniki, ki so vsi, kakor na tajno povelje, oprezali, kaj bo podvzela oblast. Nič se ni zgodilo. Dolgo ne. Ko pa je prišel žandarmerijski komandant iz Kaple ob spremstvu dveh orožnikov in skušal vzeti Zoranovega Jožefa v precep, ljudska govorica je menila s to rečenico, da oblast nekoga jemlje v trdo zasliševanje, tedaj šele je več ali manj prišlo v javnost. Nihče pa ni vedel točnega dauma, kdaj je Matevž zbežal v Jugoslavijo in kje ...

Oče Jožef, izkušen zavezanec iz prve svetovne vojne, se je znal izmuzati. Morda mu je Orllitscher verjel. Morda tudi ne. Ostalo je pri tem, da je Zoranovega večkrat na vsem lepem, tudi sredi Kaple, tako mimogrede pobaral za sinom. A vedno isto: Zoranov Jožef je lisjaku nacistu gledal prepričljivo in stanovitno v oči in ostal pri trditvi, da ne ve ničesar, da nima nobene pošte, da ne ve, pa basta.

Le Werbign Pepi se je hotel izkazati kot vnet nacist: Prišel je najprve sam na Anin dom in zahteval ključke od Matevževe omare. Ana ga je domače gledala in se šaljila, saj sta bila z možakarjem vendar soseda mejaša. Le da je bil sedaj tako velik, odkar je pri hitlerjancih v Kapli imel posebno veljavo. Kar nič se ni ogrel za domačnost. Nastopal je tako, kakor da je on nekaj merodajnega, nekaj, kar je oblast.

Ana se je vseeno šaljila. In mu ni dala ključa. Izvila se je tako:

(Dalje prihodnjič)

Razglednica iz Amerike

V osnovni šoli sem ime slovenske Koroške vedno povezal z milo narodno pesmijo „Gor čez izaro, gor čez gmajnico“. V višjih šolah sem se potem seznanil s slovenskimi knezi, knežjim kamnom in drugim zgodovinskim ozadjem, ki mi je pomen Korošcev že bolje predstavilo. Če pa se danes, iz te naše velike daljave, selim v mislih v kraje ob Dravi, Zilji in Vrbskem jezeru, vidim en sam prekrasen vrt, poln bujnega, pisanega cvetja, svežih, zdravih dreves in čiste, hladne, žuboreče vode. Vzdož in povprek ga sečejo mirne dolinice, s strani ga varujejo shojene hrbovske stezice. Vidim pa še nekaj drugega — koroško ženo z imenom Matilda Njiva, ki čaka v predmestju Beljaka že štirideset let na glas od svojega ljubljenega zakonskega druga.

Srečal sem jo, ker me je sama poiskala. Govorila je z vsakim Slovencem, ki je imel vojno karto za čez morje. Bilo je to še sredi petdesetih let. Ljudje iz njene bližine so mi pozneje povedali, da je to delala že leta in leta, preden sva se midva sestala. Slovenke v mestu in okolici so ji pri tem pomagale. Vsem se je bila priljubila. Kar milo se jim je storilo pri srcu, če so jo videli. Vsaka je, kajpak, že večkrat slišala njeno pretresljivo zgodbo.

„V Ameriko potujete?“ je začela.

„Da.“

„Pa se kmalu odpravite tja?“

„Čez kak teden.“

„Moj mož je tam,“ je naglo dodala.

„Tako?“

„Prihodnji mesec, triindvajsetega, bo osemindvajset let, kar je odšel.“

Nekaj mi je reklo, da bo bolje, če se na to ne oglašim.

„Pol leta sva bila poročena, ko se je poslovil od mene. Brez dela je ostal.“

Vztrajno sem molčal.

„Rekel mi je, da nama bo tam kupil nov dom, hišico in nekaj zemlje. Stopil je čez prag v torek, ob dveh popoldne. Sonce je bilo še visoko. Poletje se še ni poslovilo.“

„Kje pa je zdaj?“

„Ne vem.“

„Pa njegovo zadnje pismo? Od kod je prišlo?“

„Nikoli mi ni nič pisal.“

Ženica je bila že vsa zgrbljena, čeprav si je nalagala šele šesti križ. Delala je na železnici kot čistilka. Živela je v skromni podstrešni sobici in čakala. Pokazala mi je fotografijo svojega moža: mlad, visok korenjak, roke so mu bile vajene todega kmečkega in tovarniškega dela, smehljal mu je visel na širokih brkih, in v gumbnici zelenega suknjica mu je tičala bela narcisa s koroške vrtnice grede. Fant od gore, da bi dvignil svet iz tečajev!

„Prosila bi Vas za nekaj, če smem,“ je tiho povzela.

„Prosim, prosim! Če ga kje vidim... Povprašam tudi lahko...“

„Saj ni to, za kar bi Vas rada prosila,“ je nadaljevala in me pogledala naravnost v oči kakor beračica. „Semindvajset let, enajst

mescev in tri dni že čakam.“

„Prav gotovo se povrne!“ (Nisem našel primernejših besed).

„Ne, ne, ne bo ga več, ki ga še vedno ljubim... Sedemindvajset let, enajst mescev in tri dni že čakam na pošto iz Amerike. Sleherno jutro sledim poštarju, da mi pove, da nima nič zame... Vi odhajate tja čez teden dni... Ali bi mi hoteli poslati čisto navadno razglednico — s pozdravi? Tu Vam prinašam svoj naslov na papirju...“

Ponudila mi je košček papirnate vrečke, in v enem kotu so se majale visoke, koščene črke, zarisane s topim svinčnikom: Ga. Matilda Njiva, Glavni kolodvor Beljak, Avstrija, Poste restante.

Sveto sem ji obljubil, da ji izpolnim to njeno zadnjo željo. Sočutje se je v meni pomešalo z besom, ki mu nisem mogel najti jasnega namena.

Kdaj je to bilo? Pred desetimi leti? Ne, tega je zdaj morda že trinajst, štirinajst let.

In jaz še vedno nisem poslal obljubljene razglednice na Koroško.

Dobri ženi iz Beljaka kratkoma ne morem porezati poslednje nitke upanja.

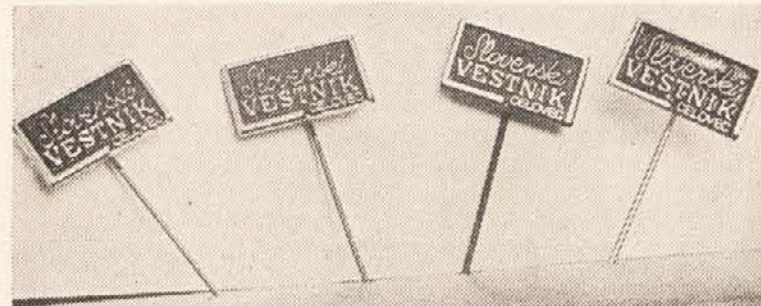
Ko bi sprejela mojo razglednico iz Amerike, bi se ji mogoče zdelo, da je zares čakala vseh teh štirideset, enainštirideset let na pošto od svojega moža.

S takšno slutnjo v sebi pa prav gotovo ne bi mogla več živeti.

Ivan Dolenc (Kanada)

„Slovenski vestnik“ v petintridesetem letu izhajanja

Letos je minilo 35 let izida prve številke Slovenskega vestnika. Za to priložnost smo na ponovne želje in predloge številnih bralcev izdali posebne značke „Slovenskega vestnika“. Kajti zbiranje značk prihaja vedno bolj v „modo“ tudi pri nas: in tako smo z značkami „Slovenskega vestnika“ razveselili že mnoge bralce in prijatelje našega lista.

Na voljo imamo serijo štirih značk v različnih barvah: bronasto, rdečo, modro in sivo, na vseh pa je — kakor kaže tudi slika — upodobljena „glava“ našega lista z navedbo Celovca kot kraja izhajanja. Posamezna značka ne glede na barvo stane 10 šilingov, kdor pa bo kupil celotno serijo, bo za zbirko štirih značk plačal samo 30 šilingov. Značke dobite na uredništvu in upravi v Gasometergasse 10 ali v knjigarni „Naša knjiga“, Paulitschgasse 5-7.

Značke „Slovenskega vestnika“ pa si v 35. letu izhajanja lahko tudi „prisluzite“: za vsakega novega naročnika, ki ga boste pridobili tekom leta, vam bomo kot nagrado poslali po eno kompletno serijo značk; z značko pa bomo pozdravili tudi novega naročnika, čim bo plačal naročnino za eno leto.

S pridobivanjem novih naročnikov bomo tudi najlepše počastili 35-letnico izhajanja „Slovenskega vestnika“!

PRIREDITVE

V a b i l o
SREČANJE ABSOLVENTOV
kmetijske šole v Podravljah
REDNI OBČNI ZBOR
Slovenske kmečke zveze

v nedeljo 22. marca 1981 s pričetkom ob 9.30 uri v Kulturnem domu na Radišah.

Po občnem zboru bo skupno kosilo v gostilni pri Taverju na Radišah, kateremu bo sledil družabni del v okviru katerega bodo nastopili moški zbor SPD Radiše, „Radiški fantje“ in plesni ansambel.

Prisrčno vabljeni!

KONCERT

v nedeljo 29. marca 1981 ob 14.30 uri v kulturnem domu v Bistrici na Zilji — Prireditelj: SPD „Zila“ Bistrica na Zilji

v nedeljo 29. marca 1981 ob 19.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu — Prireditelj: SPD „Bilka“ Bilčovs

Nastopajo: mešani pevski zbor SPD „Danica“, trio „Korotan“ s pevci in instrumentalni duo Polzer

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ na Radišah vabi na predstavo

„VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI“

v nedeljo 15. marca 1981 ob 14.30 uri v kulturnem domu na Radišah.

Nastopajo: domači igralci

Ljubitelji odrske dejavnosti
prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

dia-predavanje

O DESNEM EKSTREMIZMU V AVSTRIJI

v četrtek 5. marca 1981 ob 19.30 uri v hotelu Obir v Železni Kapli.

Predava: dr. Jože Messner

IZLET Z LETALOM V ALBANIJO

V velikonočnem času od 11. do 18. aprila 1981 organizira Avstrijsko-jugoslovansko društvo izlet v Albanijo in sicer z letalom. Albanija je bila do pred kratkim še zelo skrivnostna dežela, o kateri nismo dosti vedeli. Sedaj se počasi odpirajo možnosti in eno takšnih je izbrabilo A-J društvo, da se obišče to lepo zagonetno deželo oziroma državo, ki ne pripada nobenemu bloku in gre čisto svojo lasino pot.

Pavšalna cena za člane A-J društva je 5.700, za nečlane pa 5.800 šilingov. Prijave za polet v Albanijo sprejema Österreichisch-jugoslawische Gesellschaft, 9021 Klagenfurt/Celovec, Postfach 134 ali Polovalni urad Dossi in Ruitnig v Celovcu, Helligengeistplatz. Zadnji rok prijave je 20. marec 1981. Po želji vam posredujejo tudi spored potovanja po Albaniji.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 15. 3.: 9.00 Poročila
— 9.05 Za predšolske otroke
— 9.30 Ruščina — 10.00 Rem-

brand — grafično delo — 10.30 In nebo se k temu smeje... — 12.10 Šale ob večerju — 12.20 Klub seniorjev — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 „Eden prevec“ — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 19.00 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 Kalodvorske zgodbe — 22.20 Reklama in šport — 22.30 Med genialnostjo in skurilnostjo — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 14. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Dunajski Biedermeier — 11.25 Med genialnostjo in skurilnostjo — 12.30 Igraj z nami — 13.00 Redakcija — 15.25 Princesa Olimpija — 17.00 Risanje — slikanje — oblikovanje — 17.30 Napete pustolovščine na zahadni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dobar večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Eden bo zmagal — 22.05 Šport — 22.25 Jazz v soboto — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 15. 3.: 10.00 Katoliška služba božja ob nedelji umetnosti — 11.00 Uvod k današnjemu ORF koncertu — 11.15 ORF stereo koncert — 12.20 Buriljeve divje noči — 14.50 Humoreska — 16.30 1, 2 ali 3 — 17.15 Prekanjeni mačkon Duško — 17.25 Otrokom za lahko noč — 17.30 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Operni vodič — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Dekliški orkester v Auschwitzu — 22.35 Poročila.

PONEDELJEK, 16. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Zbor v grški komediji — 10.30 Humoreska — 12.05 Nebeško razvedrilo — 12.25 Gotika na štajerskem — 13.00 Redakcija — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živali pod vročim soncem — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Lisice — 21.55 Šport — 22.25 Poročila.

TOREK, 17. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Tla in talna voda — 10.30 Puščava živi — 11.40 Pusti si poljubiti roko — 12.10 Edgar iz Tamaracka — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Carlčin sel — 18.25 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prizma — 21.00 Novo od večeraj — 21.45 Ešč ali anarhija — 23.30 Poročila.

SREDA, 18. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 Nepazneno sosetstvo — 10.35 Kraljev pirat — 12.15 Prizma — 13.00 Redakcija — 17.00 Ča-

rojdena očala — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Lepo življenje — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kristina — 21.55 Šport — 23.55 Poročila.

ČETRTEK, 19. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 1000 let Babenberžanov v Avstriji — 10.30 Predrznjež — 12.15 Zima, pomlad, poletje, jesen — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Marco — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Mesto zgubljenih — 21.15 Allahu akhbar — 22.00 Šport — 22.50 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 15. 3.: 17.25 Pregled sporeda — 18.30 Zbor v grški komediji — 18.00 Buriljeve divje noči — 18.30 Vi želite — mi zaigramo — 19.00 Ivan — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ptič in kača — 21.00 Skrivni profesionalisti — 21.45 Modna revija — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Pot proti zahodu — 0.20 Poročila.

SOBOTA, 14. 3.: 17.00 Draga družina — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Krog — 22.25 Tajni agent T — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 15. 3.: 17.05 Pregled sporeda — 17.10 Payment deferred — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Puščava živi — 21.25 Umor nad New Yorkom — 22.25 Šport — 22.35 Sammy & company — 23.30 Poročila.

PONEDELJEK, 16. 3.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Perspektive — 18.30 Orientacija — 19.00 Janez — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Edgar iz Tamaracka — 21.05 Prva svetovna vojna — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Indijanec Uira — 23.45 Poročila.

TOREK, 17. 3.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Arheologija svetega pisma — 18.30 Galerija — 19.00 Janez — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdeče-belo-rdečem — 21.03 Dunajske pesmi — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 18. 3.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Po Avstriji — 19.00 Janez — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.05 Šok moderne — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Velik vrvež za Georgijeve in Bošnjajeve slike — 23.40 Poročila.

ČETRTEK, 19. 3.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Brez nagobčnika — 19.00 Janez — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dalli, dalli — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 15. 3.: 8.45 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Družina Smola, madžarska risana serija — 17.45 Jugo Rock: Tomaž Domicelj — 18.20 Obzornik — 18.30 Ali je človek po naravi agresiven — 19.00 Ne prežite — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV nocaj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Zakaj ne Evns, angleška nadaljevanka — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 Muppet show: Roy Rogers in Dale Evans — 21.20 V znamenju — 21.35 Delovski razred gre v raj, italijanski film.

SOBOTA, 14. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Mini-godci v glasbeni deželi — 9.15 Lolek in Bolek, poljska risana serija — 9.25 ZBIS — peči so jih mali moja: Mlada Breda — 9.40 Tehtnica za natančno tehtanje — 10.10 Mali svet, otroška oddaja — 10.40 Po sledih napredka — 11.10 Varstvo pri delu — 11.25 Dokumentarna oddaja — 11.55 Emile Zola, francoska nadaljevanka — 12.50 Poročila — 12.55 Nagomet Rijeka: Zagreb, prenos — 15.45 Poročila — 15.50 Potovanje z balonom, francoski film — 17.15 Košarka — 18.55 Naš kraj — 19.10 Zlata ptica — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV nocaj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Sobotna TV križanka — 21.40 Propagandna oddaja — 21.45 Veleslalom za evropski pokal, reportaža — 22.05 Sneg pod nogami, češki film — 23.20 TV kažipot — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 15. 3.: 9.20 Poročila — 9.25 Otroška matineja — 10.15 Na vrat na nos, nadaljevanka — 11.10 TV kažipot — 11.30 Narodna glasba — 12.00 Ljudje in zemlja — 13.00 Poročila — 14.45 Zabavno glasbena oddaja — 15.40 Po dolni Mlavi, dokumentarna oddaja TV Beograd — 16.10 Poročila — 16.15 Sodnik Harton in njegova pravda, ameriški film — 17.50 Športna poročila — 18.00 Odbojka Mladost Montre: Vojvodina, posnetek tekme — 19.00 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.20 TV nocaj — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 19.57 Propagandna oddaja — 20.00 Svetozar Marković, nadaljevanka — 21.25 Propagandna oddaja — 21.30 Albanija, dokumentarna reportaža — 22.00 V znamenju — 22.30 Športni pregled.

PONEDELJEK, 16. 3.: 8.45 TV v šoli — 16.15 Kmetijska oddaja — 17.15 Poročila — 17.20 Vrtec na obisku: Ka sije sonce — 17.35 Vampir, poljudno znanstveni film — 18.05 Narava in človek — 18.35 Obzornik — 18.40 Mozaik — 18.45 Zdravo mladi — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV nocaj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Pusta zemlja, drama TV Titograd — 21.15 Propagandna oddaja — 21.20 Ali se med seboj dovolj poznamo, oddaja TV Sarajevo — 22.15 V znamenju.

- ŠPORTNI VESTNIK - ŠPORTNI VESTNIK -

2150 tekačev na tromeji pri smučarskem
„Teku treh dežel“

Zadnje nedeljo se je na avstrijsko-jugoslovansko-italijanski tromeji pomerilo nad 2000 tekačev na 30 km progi, ki je vodila iz Kranjske gore preko Trbiža v Podkloster. Največ se je udeležilo Jugoslovancev (1300), sledili so Italijani s 500 in Avstrijci s 350 tekmovalci. Tekma na tromeji privabi vsako leto več ljudi in se razvija v pravi ljudski tek. Izmenoma jo organizirajo organizatorji iz Podklostra, Trbiža in Kranjske gore, ki je bila letos na vrsti.

Pri moških je zmagal Alfred Eder iz Saalfeldena v času 1:32,07,08, 2. W. Meier (Radstatt) 1:32,08,53, 3. Herbert Wachter (Področca) 1:32,43,68.

Odlčno 65. mesto je dosegel mladi Marko Zwitter iz Vrat. Upoštevati pa je treba tudi 298. mesto Aleksandra Kaiserja iz Bistrice na Zilji.

Med ženskami so bile vodilne tekmovalke iz Jugoslavije: 1. Munih 1:57,02, 2. Mlakar 1:57,03 (obe Jug.), 3. Buzzi 1:59,01 (It.).

Posebno plaketo sta dobila tudi najstarejši udeleženec 73-letni Franc Smolej z Jesenic in 12-letni Podkorenčan Karel Girandon kot najmlajši.

SVETOVNI POKAL
V SMUČARSKIH SKOKIH

Po svetovnem prvenstvu v smučarskih poletih je pri skakalcih sedaj spet v ospredju svetovni pokal. Tekme so v okviru skandinavske skakalne turnee, skakalni spored pa je v resnici že preveč natrpan. 21-letni Finec Jari Puikkonen je ohranil svojo dobro formo od svetovnega prvenstva in nabira sedaj točke za svetovni pokal. V domačem kraju Lahti je zadnji teden zmagal s 249,4 točke pred Kanadčanom Bulau-om. Najboljši Avstri-

jec je bil Neuper na 7. mestu, Kogler je dosegel 9. mesto, Hanzi Wallner pa 10. mesto, čeprav zaradi poškodbe na nogi ni mogel trenirati.

Tudi na drugi tekmi v Lahtiju je zmagal Puikkonen z 253,3 točke pred rojakom Nykänen-om 251,1. Avstrijci so bili nadalje v „križi“. Najboljši je bil Kogler na 8. mestu, Wallner pa je dosegel spet 10. mesto. Trener Max Golsler se trudi s specialnim treningom izboljšati formo avstrijskih skakalcev.

V Falunu je končno spet zmagal Kogler, na 4. mestu je bil Neuper, na 5. pa Wallner.

Po zmagi Koglerja v Falunu izgleda lestvica v svetovnem pokalu takole:

1. Kogler	192 točk
2. Ruud	181 točk
3. Neuper	165 točk
4. Seatre	136 točk
5. Bulau	130 točk
6. Wallner	123 točk

KOROŠKA PODLIGA-VZHOD
ZAČENJA S POMLADANSKIMI
TEKMAMI

Ob prihodnjih dveh vikendih bodo prve nogometne tekme v vzhodni koroški podligi. Ker je bilo je-

sensko prvenstvo prekinjeno zaradi slabega vremena že predčasno štejejo tekme v naslednjih štirinajstih dneh še v okvir jesenskega prvenstva.

V lestvici vodi Brückl, naslov prvaka pa si lahko pribori še cela vrsta moštev. Slovenski atletski klub je trenutno z 12 točkami na 8. mestu. Kot znano se je moštvo SAK kakor že v prejšnjih letih pripravljalo na prvenstvo z enotedenskim treningom v Poreču. V zadnjem času pa je igralo dve pripravljalni tekmi, proti Porečam je SAK zmagal na težkem terenu 4:3, proti Šmarjeti pa 7:2 (Obe moštvi igra v 1. razredu).

Če lahko zaupamo pismenim obljubam pristojnih mest, bo SAK imel v tej sezoni spet možnost igrati redno na Koschatovem igrišču v Celovcu. Brez dvoma bi bil to važen faktor za stabilizacijo Slovenskega atletskega kluba, ki je v zadnji sezoni le močno trpel, ker je bil pri treningu v gosteh in moral stalno iskati igrišča za „domače“ tekme.

Aktivnost boroveljskih
prosvetašev

Tudi pri nas v Borovljah se mraz in sneg umikata počasi vigredi in sonce vedno bolj intenzivno greje naše kulturnike in našo mladino. Kljub mrazu pa smo bili v Borovljah kar pridni, saj smo imeli v kratkem času kar tri predavanja. Predavanje o zdravstvu so organizirale naše žene in je bilo v občinski hiši, ostala dva barvna diapredavanja pa je organiziralo naše domače Slovensko prosvetno društvo. Prvo predavanje je imel Mirko Kunčič s svojega potovanja po azijskem delu Sovjetske zveze. Predavanje je bilo tako zanimivo in privlačno, da si imel vtis, da se nahajaš osebno na potovanju po omenjeni deželi. Predavatelj nas je znal čudovito popeljati skozi te nam zelo malo poznane pokrajine, ki pa so izredno privlačne, tako da je marsikaterega izmed nas zgrabila želja, da bi se sam enkrat popeljal tja in si ogledal te zanimivosti.

Drugo predavanje je imel Franci Kropivnik, planinski fotograf in podpredsednik Slovenskega planinskega društva Celovec. Razumljivo, da nas je kot navdušen planinec povedel v čudovite hribe s prekrasno planinsko floro. Pokazal nam je planinske motive iz bližnjih in daljnjih gora. Za nas Borovljance je bilo še posebno zanimivo videti lepote, zlasti domačih gora - Košute. Škoda je le, da nas predavatelj ni seznanjal s posameznimi vrhovi, stenami, graptami in drugimi zanimivostmi. Čudoviti planinski motivi so bil včasih vzrok uganjanja oz. ugotavljanja, ali je ta gora dejansko tista ali ne, kar je nekoliko motilo predavanje. Po drugi strani pa je to spet zgovoren dokaz, s kakšnim zanimanjem so gledalci sledili predavanju.

Z zamudo vendar pa iskreno in iz dna srca čestitamo našemu najstarejšemu članu SPD Borovlje Tomažu Kropivniku iz Borovelj ob njegovi 80-letnici. Rodil se je v Selah-Zgornjem Kotu. Značilno zanj je, da je vse svoje življenje posvetil delu za svoj narod. V zadnji vojni je pomagal narodnoosvobodilnemu gibanju in tako tudi doprinesel svoj delež, da svobodneje dihamo v naši deželi. Našemu jubilarantu želimo še mnogo let zdravja in sreče.

A. W.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

desetdnevno potovanje s Sienčnikovim avtobusom po Jugoslaviji, Madžarski, Romuniji in Bolgariji

Potovanje bo potekalo po sledečem programu:

1. dan: petek 8. 5. Celovec—Maribor—Varaždin—Osijek—Subotica, (večerja, prenočišče)
2. dan: sobota 9. 5. Subotica (zajtrk)—Szeged—Arad—Sebes—Sibiju (večerja, prenočišče)
3. dan: nedelja 10. 5. Sibiju (zajtrk)—Pitesti—Bucarest (večerja prenočišče)
4. dan: ponedeljek 11. 5. Bucarest (zajtrk) celodnevni ogled mesta in prosto (kosilo, večerja, prenočišče)
5. dan: torek 12. 5. Bucarest (zajtrk)—Hirsova—Constanca ob Črnem morju (popoldne prosto, eventualno kopanje v morju, večerja, prenočišče)
6. dan: sreda 13. 5. Constanca (zajtrk)—dopolodne ogled mesta z avtobusom nato vožnja ob obali preko meje v Bolgarijo Varna—Sumen—Tarnovo (večerja, prenočišče)
7. dan: četrtek 14. 5. Tarnovo (zajtrk)—Gabrovo—Sipački prelaz, ogled spominske cerkve pod prelazom, Plovdiv—Sofija (večerja, prenočišče)
8. dan: petek 15. 5. Sofija (zajtrk)—ogled mesta—popoldne izlet v samostan Rila—Sofija (večerja, prenočišče)
9. dan: sobota 16. 5. Sofija (zajtrk)—preko meje v Jugoslavijo—Niš—Beograd (večerja, prenočišče)
10. dan: nedelja 17. 5. Beograd (zajtrk)—preko Slavanskega Broda in Zagreba v Celovec.

Izredno ugodna cena celega potovanja je 4.780 šilingov na bazi polpenziona; dodatno so vključena dva ali tri kosila. Prenočišča v dvo-posteljnih hotelskih sobah z WC in tušem, doplačilo za enoposteljno sobo 80 šilingov na dan.

Ker moramo pravočasno naročiti stanovanja, Vas prosimo, da se čimprej javite, najpozneje do 4. aprila 1981 pismeno na naslov: Zveza koroških partizanov, 9020 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, ali po telefonu [0 42 22] 32 5 50 ali [0 42 22] 72 4 35.

Vabimo vse, posebno še sopotnike naših vsakoletnih potovanj

Borovlje

V soboto 28. februarja smo se na boroveljskem pokopališču za vedno poslovili od tovariša Florjana Keliha. Že aprila leta 1942 je pobegnil iz nacistične vojske in šel v domače gozdove in se nato pridružil partizanom. V partizanski bolnišnici je bil dober bolničar, pomagal je zdravniku Branku Brumnu zdraviti ranjene partizane ter skrbel, da so imeli ranjenci in osebje hrano. Tudi njegov brat Franci je bil v partizanih in je štiril bolnišnico. Prav tako brat Peter, ki je bil zelo hraber partizan, kar je pokazal, ko je bil izdan bunker in ga je napadla policija. Proti bunkerju so metali ročne bombe;

predno so eksplodirale, jih je Peter pobral in vrgel nazaj. Policija je morala iti v kritje, to pa je bila tista priložnost, da so vsi štirje (toliko jih je bilo v bunkerju) ušli brez poškodb. Njegovo ženo, sina, starše in brata Mihija so leta 1943 zaprli gestapovci v taborišče Dachau. Oče se ni vrnil iz zapora, umorjen je bil v prosluli kaznilnici Stein an der Donau.

Florjana Keliha bomo ohranili v častnem spominu. Hčerki Roziji in ostalim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Janko Male

Volitve v župnijske svete

Prihodnje nedeljo 15. 3. 1981 bodo v krški škofiji drugič volitve v župnijske farne svete. S tem korakom skuša cerkev povečati sodgovornost vernikov v cerkvenih zadevah, se prilagoditi toku časa in se odmakniti od avtoritarnih oz. vertikalnih cerkvenih struktur. Volitve v župnijske svete pa naj pripomorejo tudi k ohranitvi cerkvene strukture v vsej deželi, saj je znano, da število aktivnih duhovnikov nazadnje in da v prihodnosti številne župnije ne bodo več imele svojega duhovnika.

Volitve so pripravljali pod geslom „Skupno verujemo — drug za drugega živimo“ in to v obeh deželnih jezikih, kakor je bilo sklenjeno na zadnji sinodi.

Tudi druga določila cerkve naj bi pripomogla, da pride na Koroškem do „nove“ miselnosti — do bratskega sožitja obeh narodov. Vendar očitno ni slučaj, da je večina občin, ki v nedeljo zaradi še obstoječih nesoglasij še ne bodo volile (Melviče, Sveče, Rožek, Hodiše, Šentjakob, Šentilj, Ljubeljska dolina, in Šentlipš) iz dvojezičnega predela Koroške. Kajti na južnem Koroškem pristaši stare miselnosti izrabljajo vsako priložnost, da bi izbrisali slovenščino iz družbenega življenja. Kot že pri prvih volitvah so se formirale v številnih krajih skupine, ki jim gre predvsem za nacionalistične cilje v okviru župnijskih svetov. Nekateri označujejo ideološki in politični položaj v raznih farah celo za tako zastrupljen kot za časa zloglasnega tafelsturmeta. Tudi predsednik katoliške akcije dr. Waldstein je na zadnji tiskovni konferenci poudaril, da se razni pro-

blemi postavljajo na dvojezičnem področju bolj ostro, čeprav se ni strnjalo, da gre pri tem za nacionalno vprašanje.

Zeliti bi bilo, da se bi tisti hujskači, ki izrabljajo volitve za ponemerno valno politiko, pošteno razkrinkali, to bi bil tudi prispevek k sožitju obeh narodnosti.

Ne smemo več...

(Nadaljevanje z 2. strani)

skupaj s svojimi gospodarji na Koroškem; pa tudi ne učenci tistih „dušni pastirjev“, ki so leta 1945 iz strahu pred zasluženimi kaznjami zapustili svoje ovčice in potem pri nas nadaljevali svoje politično delo. Kakšne posledice je imel vpliv teh ljudi za razvoj dana Koroške, vsi dobro vemo in to danes občutimo.

Prav te izkušnje nam narekujejo, da se varujemo takih krivih prerokov, da opozarjamo na nevarnost, ki jo predstavlja njihova dejavnost. To občestvo nam nalaga predvsem tuji spomin na vse tiste naše vojake, ki so z bojem in trpljenjem, mnogi pa tudi s svojim življenjem pomagali odnesti visoko ceno, ki jo je moral plačati slovenski narod za svojo svobodo v boju proti zločinskemu nacifašizmu in njegovim pomagačem vseh vrst in barv.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza koroških partizanov, Koroško; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo: 9020 Celovec/Klagenfurt, St. Ruprechtstraße 19/IV (Sindak); telefon 84 9 24, teleks 42086; uprava: 9020 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

Iz Pliberka

Z novim letom je šel v zasluženi pokoj Gustl Potočnik, nameščenec mestne občine Pliberk. Dolga leta je bil eden tistih oseb na občini, ki je bil vedno na razpolago našemu človeku z nasveti, pisanjem prošenj ter v vsestransko pomoč. Pogrešamo ga, kajti on je bil eden tistih starejših ljudi na občini, ki je poznal oz. poznava vso občino, vse ljudi, tako da je bil živa priča in podoba občine. Vselej,

Peračija

Pred dnevi nas je za vedno zapustil splošno spoštovani Janez Kern iz Peračije pri Škocijanu. Pogreb je bil v soboto na šentlovrnškem pokopališču, kjer je pokojni našel svoje poslednje počivališče.

Janez Kern je bil delavec in zaveden Slovenec, ki je izredno ljubil svoj narod, hkrati pa spoštoval narod sosedu. Trdno se je zavedal, da je značaj najboljši kapital, ki ga ima človek v tem kratkem življenju, in tako je ostal zvest svemu ljudstvu do smrti in hkrati spoštoval, kot smo že omenili, narod sosedu. Bil je mož odkritih besed in s tem mož značaja, mož ki ga ni upognil veter, skratka človek, ki je vedel kaj hoče. Zaradi svojega odkritega značaja so ga spoštovali vsi brez razlike, to je pokazala tudi udeležba na pogrebu. Pokojni ni bil obdarovan z materialnimi dobrinami zato pa tem bolj s tistim bogastvom značaja, da ostaneš do smrti to, kar si dobil od svojih staršev v mladosti — zvestobo in ljubezen do svojega naroda in spoštovanje do sočloveka. Naj mu bo zemlja lahka. Ohranili ga bomo v častnem spominu.

kadar je šlo za stvari, ki so bile še bolj časovno odmaknjene, se je reklo — pojdi h Gustlno on ti bo že naredil in pomagal. In tako je tudi bilo. Kot vester uradnik je imel vse stvari v glavi in tako je lahko, še posebno v slovenskem jeziku pomagal našemu človeku, ki se marsikdaj ne spozna v labirintu paragrafov in predpisov. S svojim znanjem in dobroti je pomagal nešteti, ki so na občini iskali razna potrdila, podatke ter vse potrebno, ko je šlo za uveljavitev časa za upokožitev in pisanje prav teh prošenj. Ne moremo si predstavljati, da ustrežljivi Gustl ni več na občini. Pogrešali ga bomo, vendar smo prepričani, da Gustl Potočnik ni šel v pokoj tudi „privatno“, temveč bo še naprej pisal in pomagal našemu človeku, saj bo sedaj imel mnogo več prostega časa.

Ob svoji službi, ki jo je vestno opravljal, pa je imel dolga leta tudi funkcijo tajnika domačega Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ in se ni ustrašil dela, ki mu je bilo v zvezi s to funkcijo naloženo. Pa še eno posebnost je treba Gustlno prišteti, da je bil vse svoje življenje zaveden član naše slovenske skupnosti ter da je naša načela jasno zastopal pa če je bilo to komu prav ali ne. Njegova življenjska pot, od Jurjevega hlapca preko pionirja sedanje Raiffeisenbanke do občinskega nameščence, je bila vse prej kot lahka. Težko je bilo uveljaviti se in izpolniti v znanju, če si hotel iti s časom naprej. S trdo voljo in delom je oblikoval svojo življenjsko pot in vse svoje pridobljene izkušnje dal na razpolago drugim, nase in na svoje pa je marsikdaj pozabljal.

Tovarišu Gustlno Potočniku želimo, da bi svoj zasluženi pokoj užival še mnogo let zdrav in čil in da bi še naprej pomagal našemu človeku pa čeprav po večini samo za „bog lonaj“.

Ikej